

Jubilanti společnosti

Česká geografická společnost má tu čest poblahopřát všem svým členům, kteří v posledním čtvrtletí roku 2012 a prvním čtvrtletí roku 2013 oslavili významné životní jubileum.

90 let: prom. ped. Vladislav Maceček – Ing. Vladimír Vahala DrSc.

85 let: RNDr. Hana Daňková

75 let: RNDr. Cyrila Marková – doc. RNDr. Václav Příbyl, CSc.

70 let: JUDr. Jindřich Janouch – prof. RNDr. Jan Kalvoda, DrSc. – RNDr. Nora Příbylová – PaedDr. Jaroslav Strnad

65 let: Mgr. Eliška Boublíková – Mgr. Alois Michálek

60 let: doc. RNDr. Jan Havrlant, CSc. – RNDr. Vladimír Herber, CSc. – RNDr. Eva Chocholová – prof. RNDr. Vladimír Ira, CSc. – RNDr. Marie Novotná, CSc. – RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D. – doc. RNDr. Miroslav Vysoudil, CSc.

55 let: doc. PaedDr. Eduard Hofmann, CSc. – RNDr. Karel Trčka

50 let: RNDr. Jiří Hiess

Blahopřejeme všem oslavencům a zároveň děkujeme všem členům společnosti, kteří se v roce 2013 dožívají významného jubilea, za jejich práci pro českou geografii.

Odešel profesor Jiří Musil

Dne 16. září 2012 zasáhla celou českou společenskovední obec smutná zpráva. Ve věku 84 let zemřel Jiří Musil, náš přední sociolog, jehož dílo významně ovlivnilo poznání i v řadě dalších, na sociologii navazujících oborů. Vedle demografie, historie nebo urbanizmu to platí zvláště právě pro sociální geografii. Byla to v prvé řadě tematika urbanizace v jejím nejširším pojetí, která představuje společné (průnikové) otázky sociologie a sociální geografie. Musilovy knihy „Sociologie soudobého města“ (1967) nebo „Urbanizace v socialistických zemích“ (1977) se staly ve své době klíčovými díly pro přinejmenším dvě generace našich sociálních geografů, díky originální systematizaci poznatků o komplexní problematice měst a jejich systémů. V řadě ohledů plnily tyto studie funkce vysokoškolských „učebnic“, které přinesly primární orientaci ve světové literatuře věnované sociálním i geografickým problémům vývoje osídlení. Inspirativní zejména pro současnou

sociální (mikro) geografii byly a jsou také Musilovy výzkumy ve sféře sociologie bydlení – především monografie „Lidé a sídliště“ z roku 1985 (se spoluautory).

Problematické měst a osídlení se Jiří Musil věnoval i po roce 1989, i když nové poměry mu nabídly řadu dalších – dříve nepovolených – témat, zvláště témat obecně sociálních a politických. Největší pozornost Jiří Musil věnoval na jedné straně urbanizovaným makrostrukturám (speciálně postavení Prahy ve středoevropském prostoru) a dlouhodobému vývoji měst (viz „Zrod velkoměsta“ – spolu s historiky P. Horskou a E. Maurem). Na straně druhé pak územně-sociální polarizaci v ČR v transformačním období: článek „Vnitřní periférie v České republice jako mechanismus sociální exkluze“ (spoluautor geograf J. Müller) měl podle zjištění redakce Sociologického časopisu nejvyšší citační ohlasy z příspěvků zde publikovaných v posledních pěti letech. Geograficky zajímavé jsou ovšem i další společenskovední studie, a to zejména politickogeograficky – rozdělení Československa, evropská integrace, vztah Východ–Západ aj.

Mimořádný zájem Jiřího Musila o témata blízká sociální geografii, urbanizmu nebo demografii byl však v prvé řadě důsledkem vnějších podmínek, možno říci vnějšího donucení. Jeho původní zájmy byly jednoznačně zaměřeny na obecně společenské otázky. Dokladem je již jeho diplomová práce „Max Weber a metodologie společenských věd“, kterou ukončil studium sociologie na Univerzitě Karlově (1947–1952). V dalších letech po odsouzení sociologie jako buržoazní vědy, byly však možnosti výzkumu společnosti výrazně omezeny. Jiří Musil proto nastupuje nejprve do Ústavu hygieny, kde se zabývá problematikou do značné míry demografickou a populačně geografickou (zde se mimo jiné setkává se Zdeňkem Pavlíkem, se kterým dlouhodobě spolupracoval). Již v roce 1959 přechází Musil do Výzkumného ústavu výstavby a architektury, kde postupně vytváří kvalitní kolektiv a unikátní pracoviště – oddělení sociologie bydlení a města. Toto pracovní zaměření a dlouhodobá spolupráce s urbanisty, geografy a demografy posunuly těžiště zájmů Jiřího Musila směrem k empirické, a také k zvláště aplikované tematice. Tím se významně rozšířila jeho výzkumná základna a následně i propojení teoretického a empirického studia. Zatímco velká část společenskovedních teoretických studií je poznamenána přílišnou spekulativností, zobecňující práce Jiřího Musila jsou dostatečně empiricky podloženy.

Navzdory převážně nepříznivým vnějším podmínkám života i práce Jiřího Musila byl rozsah, a zvláště pak kvalita, jeho díla mimořádná. Mimořádné byly však i jeho aktivity obecně společenské, a to ať již ve smyslu úzce akademickém, tak i ve smyslu občanském. Na prvním místě je oprávněné zmínit dvě aktivity po roce 1989: přednáškovou a organizační činnost v rámci Středoevropské univerzity nejprve v Praze (kde byl akademickým ředitelem) a později v Budapešti a Varšavě a v letech 1997–2001 předsednictví programové komise konference Fórum 2000. Měl však i další významné vědecko-organizační funkce. Jmenujme zde alespoň předsednictví Evropské sociologické asociace (1998–2001), ředitelství Sociologického ústavu AV nebo opakované předsednictví Masarykovy české sociologické společnosti. Dlouhý by byl i výčet akademických ocenění Jiřího Musila. Byl zakládajícím členem Učené společnosti ČR, členem Academia Europaea, The World Academy of Art and Science aj. Rozsáhlý je také seznam domácích nebo zahraničních vysokých škol, kde Jiří Musil přednášel. Patří

k nim také Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze (speciálně její Geografická sekce), kde bylo také realizováno řízení k jmenování Jiřího Musila profesorem demografie.

Vzpomínku na výjimečnou vědeckou osobnost Jiřího Musila je vhodné uzavřít zdůrazněním jeho lidských a občanských kvalit, jeho osobní integrity. Životní podmínky Jiřího nebyly lehké. Rodák z Moravské Ostravy (20. února 1928) postupně poznal prostředí všech největších československých měst v důsledku častého stěhování z důvodů rodinných i pracovních. Již v dětství a raném mládí se setkal se zvláštními režimy. V jeho 11 letech to bylo vynucené vystěhování rodiny ze Slovenského štátu, v roce 1944 internace do nacistického koncentračního tábora. Dlouhodobé životní potíže a omezení pracovních možností přinesly pochopitelně únorové události roku 1948. Přesto Jiří Musil dokázal rozvíjet své badatelské aktivity, vytvořil obdivuhodné vědecké dílo a dokonce udržel a rozšířil i kontakty s předními zahraničními vědci. Zároveň si vždy zachoval pevný charakter a vřelý vztah ke skutečným přátelům. V jeho bytě se mimo jiné uskutečnily první bytové semináře s profesorem Janem Patočkou. Svobodné odborné diskuze a vědecké poznávání nerespektující ani ideologické ani finanční poměry se konečně uskutečňovalo v totalitním období i v rámci „vhodně“ vybraného kolektivu badatelů v rámci tehdejších programů Státního plánu základního výzkumu. Tehdy jsme se s Jiřím velice sblížili, což v dalších letech vyústilo do hlubokého přátelství a porozumění. Proto na tomto místě vyslovuji velký dík Jiřímu za obohacení intelektuální i lidské.

Martin Hampl

Devadesátiny Vladislava Macečka

Promovaný pedagog Vladislav Maceček, narozen 10. 12. 1922 v Novém Jičíně se 16. 12. 2012 dožívá 90 let. Absolvoval gymnázium ve Valašském Meziříčí a pedagogickou fakultu v Opavě a Brně, vyučoval zeměpisu na základních školách v okresech Vsetín, Bruntál a Ostrava.

Publikace: 555 let Michálkovic; Historie těžby uhlí v Michálkovicích; Památníky obětem 1. a 2. světové války v Michálkovicích; Naučné stezky v Michálkovicích; měsíčník „Michálkovice“. Spolupráce s archivem Města Ostravy, organizace exkurzí do přírodních rezervací Moravskoslezského kraje, spolupráce s ochranou přírody „TIS“.

Zdravice: Nezkrotný roků rychlý let! Již devadesáte šťastných let náš jubilant v kruhu svých blízkých slaví! Náš pozdrav do Ostravy letí. Přejeme štěstí a zdraví!

Roman Maceček

Ing. Vladimír Vahala, DrSc.

Významného životního jubilea 90 let se dožívá Ing. Vladimír Vahala, DrSc. Jubilant pochází ze severní Moravy, kde se narodil 12. února 1923 v obci Jičina (dnes součást městyse Starý Jičín) jako nejmladší z 6 dětí, kterému však jako jedinému do rodného listu omylem místo příjmení Váhala napsali jen Vahala (jeho bratrem byl mj. i František Váhala, český egyptolog, který v letech 1971–1974 vedl Československý egyptologický ústav).

Do života Vladimíra Vahaly zasáhla 2. světová válka a obsazení Sudet německým vojskem, kdy v započatých studiích na reálném gymnáziu v Novém Jičíně pokračoval nejdříve v Brně a dokončil je maturitou na reálce v Příbrami v roce 1940 a následně absolvoval i vyšší geodetickou průmyslovku. Během války nastupuje do odborné praxe na specializaci geodetických základů Triangulační kanceláře ministerstva financí; v dalších obdobích se zúčastňuje rekognoskací a vytyčování podrobných topografických situací, podílel na zpracovávání kartografických a kartoreprodukčních podkladů.

Vědeckovýzkumnou problematikou z oboru geodetických základů původních i odvozených mapových souborů se jubilant zabýval po ukončení vysokoškolských studií na Vojenské technické akademii v roce 1958; ověřoval a zkoumal únosnost a přesnost strukturního geodetického podkladu základních map velkých a středních měřítek. V roce 1971 obhajuje kandidátskou dizertační práci „Geodetické sítě malého rozsahu, jejich transformace a transformace světových referenčních systémů“. V dalším období studiem prohlubuje problematiku referenčních geodetických systémů se zřetelem na vzájemné teoretické vztahy a vazby a dovozuje jejich praktické využití. Výsledky studia a řešení jsou obsahem doktorské dizertační práce „Určení parametrů celozemského geodetického systému“ (1981).

V letech 1960–1978 pracoval v topografickém oddělení Ministerstva národní obrany, v roce 1969 byl ustaven do funkce náčelníka topografické služby ČSLA v hodnosti plukovníka. Po odchodu z činné vojenské služby byl jmenován v roce 1978 ředitelem Geografického ústavu ČSAV v Brně, který vedl až do roku 1987, kdy odchází do důchodu.

V oboru kartografie, vlastní grafické tvorbě a aplikacím v kartoreprodukčním provozu, se Ing. Vahala osvědčil jak při produkci základních topografických a speciálních děl, tak při tvorbě a vydání velkého Zeměpisného atlasu světa, Vojenského zeměpisného atlasu, 2. vydání, v české a slovenské verzi pro účelovou potřebu ČSLA (1975), kde Ing. Vahala působil nejen jako odpovědný redaktor, ale i jako koncepční řešitel dílčích problematik. V kartografické laboratoři Geografického ústavu ČSAV se zasadil o instalaci československého automatizovaného kartografického systému AKS Digikart. Byl spoluautorem kartografických děl, například roku 1986 Atlasu obyvatelstva ČSSR.

Ing. Vladimír Vahala, DrSc. byl členem vědeckého kolegia geologie a geografie ČSAV, Národních komitétů geografického, geodetického, geofyzikálního, rovněž byl členem komise pro obhajobu kandidátských dizertačních prací z oboru kartografie, zasedal v redakčních radách odborných sborníků, působil

v pracovní skupině pro dálkový průzkum Země – program Interkosmos. Za zásluhy o rozvoj vojenské kartografie byl jmenován čestným členem Kartografické společnosti ČR a byl vyznamenán Záslužným křížem ministryně obrany České republiky.

Do dalších let přejeme jubilantovi především hodně zdraví, stále dobrou náladu a osobní pohodu.

Vladimír Herber

RNDr. Hana Daňková obdržela medaili R. A. Harlachera

Moderní úroveň a struktura státní hydrologické služby se vyvíjela převážně ve 2. polovině 20. století. Nemalou měrou se na tomto progresivním vývoji podílela, zejména pokud jde o hydrologii podzemních vod, také geografka RNDr. Hana Daňková, rodačka z Benešova. Narodila se 11. listopadu roku 1927, takže se koncem roku 2012 dožila úctyhodného jubilea.

Po ukončení středoškolského vzdělání v rodném městě studovala na Pedagogické fakultě obor český jazyk a následně obor fyzické geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Do zaměstnání nastoupila v roce 1952 v tehdejší Hydrografickém oddělení Zemského národního výboru v Praze. Zpracování napozorovaných hydrologických dat, jehož se zpočátku zúčastnila, později posloužilo jako jeden z řady datových souborů, o něž se opíral Státní vodohospodářský plán, který byl považován v té době za jeden z prvních toho druhu ve světovém měřítku.

Po sloučení hydrografických útvarů v českých zemích a na Slovensku s Meteorologickým ústavem v roce 1954 došlo k založení Hydrometeorologického ústavu (HMÚ), v němž se RNDr. Daňková již specializovala na hydrologii podzemních vod. S jejím jménem je nesmazatelně spjata vybudování první generace státní sítě pozorovacích objektů podzemních vod a pramenů. Tato síť, která navazovala na předcházející nedostatečnou soustavu pozorovacích vrtů a měrných objektů pramenních vývěřů, umožnila bilancování zásob vody především v mělkých zvodních a později i v hlubokých zvodněných vrstvách hlavně pro zásobování pitnou vodou, dále předpovědi kolísání úrovní hladiny podzemních vod v obdobích sucha, detekci hydraulické spojitosti zdrojů povrchových a podzemních vod atd. Síť, navržená v této podobě, sloužila až do počátku 21. století, kdy byla překročena životnost řady jejích objektů, a navíc ji bylo třeba rekonstruovat i s ohledem na nové vodohospodářské potřeby a změny v krajině. Své zkušenosti se získáváním informací o režimu, zejména podzemních vod, později shrnula v pracích „K přesnosti hydrologických prvků při bilancování podzemních vod“ (1975) a spolu s dalšími autory v publikaci „Pozorování a vyhodnocování povrchových a podzemních vod hydrologickou službou“ (1975).

V průběhu šedesátých let se jubilantka věnovala vedle své funkce vedoucí oddělení podzemních vod, do které již byla v té době jmenována, také spolupráci na přípravě jednoho ze stěžejních děl HMÚ, které vyšlo ve třech dílech

pod názvem „Hydrologické poměry ČSSR“ (1965, 1967, 1970). Výsledkem byly celostátní mapy hydrologických prvků, závěry ze zpracování hydrologických dat napozorovaných v referenčním období 1931–1960 a vyhodnocení základních hydrologických jevů a jejich charakteristik.

K dalším jejím významným odborným přínosům patřila spolupráce na mapě a zhodnocení „Odtoku podzemní vody na území Československa“ (1982), což byl důležitý podklad k bilančním odhadům vodnosti v říční síti, zejména v bezsrážkových obdobích. V osmdesátých letech byla potom členkou autorského kolektivu, který připravil knihu „Podnebí a vodní režim ČSSR“ (1984). Cílem této publikace bylo poskytnout informace ohledně zhoršování stavu atmosféry a hydrosféry v nejvíce exponovaných oblastech Česka a Slovenska.

Pro své bohaté zkušenosti s organizací práce a vedením lidí byla RNDr. Daňková v poslední dekádě své odborné kariéry pověřena vedením sekretariátu náměstka ředitele ústavu pro vědu a výzkum. V této pozici spravovala širokou agendu spojenou s řízením odborů režimových informací, operativních informací, experimentálních pracovišť a vědecko-technických informací na úsecích meteorologie, klimatologie, hydrologie a čistoty ovzduší Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ). Pracovní poměr ukončila v roce 1990.

Kdo se s RNDr. Daňkovou setkal, žasnul obvykle nad její mimořádnou pílí a pracovitostí. Kromě svých služebních povinností pomáhala při vývoji odborné terminologie, při korekturách českých textů odborných publikací, po řadu let byla členem redakční rady Vodohospodářského časopisu VTEI, ochotně napomáhala studentům Přírodovědecké fakulty UK při jejich exkurzích a organizovala pro ně v prázdninových měsících za finanční odměnu lokální průzkum pramenů aj.

Za její celoživotní dílo a permanentní podporu rozvoje hydrologie ji udělil ČHMÚ u příležitosti jejího jubilea prestižní medaili R. A. Harlachera – zakladatele české hydrologické služby.

Do dalších let přejí RNDr. Haně Dankové mnoho zdraví, spokojenosti a radosti z dobře vykonané práce bývalí spolupracovníci a mladší kolegové hydrologické služby ČHMÚ.

Josef Hladný

Významné životní jubileum RNDr. Cyrily Markové

Cyrila Marková je jednou z mála ve své generaci geografů, která plně uplatnila svoje znalosti a zkušenosti a stejně tak i geografické myšlení v rámci oblasti geografie venkova a zemědělství.

Cyrila Marková dlouhou dobu patřila mezi významné osobnosti Výzkumného ústavu ekonomiky zemědělství a výživy, kde mohla uplatnit územní přístupy ke zkoumání problematiky zemědělství a výživy. Ve svých tehdejších studiích se zabývala především demografickými a dalšími sociálně ekonomickými podmínkami rozvoje venkova a zemědělství. V 90. letech 20. století těžiště její odborné práce spočívalo především ve zkoumání podmínek evropské regionální politiky a Společné zemědělské politiky EU a jejich uplatnění v podmínkách Česka.

Po mnoha transformacích ústavu postupně spolu s dalšími kolegy sociologie odešla na Českou zemědělskou univerzitu, kde se podílela na znovuoobnovení výzkumného pracoviště zaměřeného na zkoumání sociologických a prostorových vazeb na venkově a ještě před několika lety se s Cyrilou Markovou mohli setkávat studenti Provozně ekonomické fakulty ČZU, kde působila v celé řadě zkušebních komisí u státních závěrečných zkoušek. Mezi její nejbližší kolegy a spolupracovníky patřila jak prof. Magdalena Hrabánková, tak i RNDr. Věra Trnková, a to nejen v době společného působení v ústavu, ale i později.

Mezi její dosud citované práce patří například zajímavá studie „Aplikace platné regionální a strukturální politiky EU na podmínky českého zemědělství“, která v roce 1996 seznamovala české prostředí s metodami a přístupy politiky EU a „Regionální politika v zemědělství“ z roku 1994, která přinesla zajímavý územní pohled na české zemědělství. V zahraničí je asi nejnámější studie C. Markové (společně s V. Trnkovou a K. Schwarzem) „Social Policy in the Czech Republic with Special Reference to the Rural Situation“, která vyšla jako Working paper No. 12 Rural Transition Series v rámci Centre for Central and Eastern European Studies, University of Liverpool v roce 1994.

Česká geografická společnost přeje milé kolegyni a člence ČGS mnoho sil a nejen pracovních úspěchů v dalších letech.

Radim Perlín

Doc. RNDr. Václav Příbyl, CSc. oslavil pětasedmdesátiny

Když jsem dostal své první místo asistenta na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze, to bylo v roce 1976, byl Václav Příbyl již zkušeným odborným asistentem na tehdejší katedře kartografie a fyzické geografie. Bylo to krátce po předčasné smrti mého nezapomenutelného učitele profesora Karla Kuchaře, který byl tehdy jedním ze tří velikánů geografie a kartografie. Tito slavní tři „K“ (kartograf Karel Kuchař, fyzický geograf Josef Kunský a sociální geograf Jaromír Korčák) byli tvůrci svěbytné albertovské geografické školy a položili základy nových směrů rozvoje těchto vědních disciplín. Všichni byli vynikajícími vědci, výbornými učiteli a vychovali své následovníky, kteří posunuli geografii na Přírodovědecké fakultě UK v Praze o hodný kus dopředu. Jako mladému člověku mně bylo vždycky divné, proč se ti tři skvělí profesori navzájem „moc nemusejí“, proč v tom „kartografickém rohu“ slychám časté úsměvné či kritické poznámky na adresu prof. Kunského či prof. Korčáka. A v opačných rozích druhého patra to bylo pravděpodobně podobné. Brzy jsem zjistil, že žáci prof. Kunského (V. Příbyl, J. Votýpka) a prof. Korčáka (M. Hampl, I. Bičík, K. Kühnl) jsou velmi sympatičtí a schopní lidé, s nimiž jsem v následujících letech prožil mnoho zajímavého na fakultě i mimo ni.

Václav Příbyl se vždy hrdě hlásil k odkazu svého učitele, prof. Josefa Kunského. Spolu s prof. Králem, tehdejším vedoucím katedry, a svým nerozlučným kolegou Janem Votýpkou rozvíjeli úspěšně geomorfologii, která byla na katedře

tradiční a nejsilnější disciplínou. Vzhledem k tomu, že moje specializace (hydrografie a hydrologie) nebyla v té době na katedře příliš rozvinutá, zabýval jsem se geomorfologií v prvních asistentských letech i já. A právě tehdy jsem od zkušených kolegů, Příbyla a Votýpky, mohl načerpat mnoho metodických postupů a dovedností. Vzpomínám na společná terénní cvičení a exkurze, kde jsem mohl přebírat jejich zkušenosti a znalosti. V paměti se mi dodnes uchoval terénní mapovací kurz v Rabštějně nad Střelou, kde jsme společně připravovali inventarizační průzkum budoucí přírodní rezervace „Střela“. Ještě v Praze mně doktor Příbyl vysvětloval metodiku geomorfologického mapování, práci s dohodnutou legendou k mapě, volbu barev podle čísel pastelek Technicolor. Jako vždy byl i tehdy precizní a nesmírně poctivý v přípravě i při vlastní práci v terénu či při výsledném zpracování geomorfologické mapy. Jako nejmladšímu pedagogovi mi přidělil nejdálší část údolí řeky Střely poblíže Kozičkova mlýna a každý den po návratu jsem mu předkládal list mapy s výsledky denního mapování. Vybavují se mi určité problémy, které nastaly, když jsme sousední mapové listy měli na sebe navázat a ne vždy se to dařilo. Pak Václav Příbyl vyžadoval další návštěvu terénu na styku mapových listů a vzájemnou konfrontaci výsledků...

Tak si svého dlouholetého kolegu pamatuji i z dalších let společného akademického života na katedře, včetně jeho působení jako vedoucího katedry v letech 1986–1991. Nikdy nic neošdil, vždy odevzdal poctivou odbornou práci v rámci výzkumných projektů i jako vysokoškolský učitel. Celkem 45 let (od roku 1965 do roku 2010) vedl nepřetržitě výuku celé řady předmětů na Přírodovědecké fakultě UK. Uvedme alespoň ty nejdůležitější z nich: Geomorfologie, Užitá geomorfologie, Strukturní geomorfologie, Dynamická geomorfologie, Metody geomorfologického výzkumu, Geomorfologie aridních území, Geomorfologie se základy geologie, Výzkum eroze a protierozní opatření, Polární oblasti, Fyzická geografie kontinentů a oceánů, Ochrana přírody, Nauka o krajině, Ochrana a tvorba životního prostředí, Hodnocení krajiny, Fyzická geografie Austrálie, ...

Za svoji akademickou kariéru vedl celkem 54 diplomových a magisterských prací, školil 7 vědeckých aspirantů (do roku 1991) a 8 doktorandů (od roku 1992). Mezi jeho diplomanty patří např. známý polistopadový politik Alexandr Vondra nebo dnešní pracovníci katedry Zdeněk Kliment či Filip Hartvich. Úspěšnou doktorandkou docenta Příbyla je např. současná prorektorka UJEP v Ústí nad Labem, dr. Alena Chvátalová.

Jako výborný a zkušený učitel napsal i řadu učebních textů pro vysokoškolské posluchače i pro studenty gymnázií. Po roce 1990 jsem měl možnost spolupracovat s docentem Příbylem na tvorbě nových gymnazijních učebnic geografie „Země“, „Lidé na Zemi“ a „Příroda a lidé Země“, které vydalo Nakladatelství České geografické společnosti a dočkaly se několika dalších vydání. Velmi si cením jeho příspěvků do textových částí jedinečného souboru map „Poznááme svět“, který v podniku Kartografie Praha založil a mnoho let redigoval RNDr. Jiří Novotný. Z pera Václava Příbyla pocházejí např. přírodní poměry dílu Asie (1975), Portugalsko a Španělsko (1979), Antarktida, Arktida a Oceánie (1986) a závěrečného dílu souboru s názvem Svět (1991). V Příbyl se výrazně zapojil i do tvorby geografických hesel v rámci Československé encyklopedie (1975 a 1976), Malé československé encyklopedie (Academia Praha, 1984–1986) či Zeměpisného slovníčku (Nakladatelství ČGS, 1996 a 1998).

Zcela mimořádné bylo zapojení Václava Příbyla do terénního geomorfologického výzkumu. Podílel se na mapování čtvrtohorních pokryvných útvarů, nejprve ve spolupráci s geology při tvorbě Základní geologické mapy 1:25 000, později při řešení projektů v rámci tehdejšího Státního plánu základního výzkumu, nejčastěji se svým kolegou Janem Votýpkou. Po roce 1990 byl V. Příbyl častým řešitelem projektů zaměřených na současné morfogenetické procesy, geomorfologický výzkum zátopových oblastí plánovaných vodních nádrží, geomorfologické poměry chráněných území, výzkum vlivu dobývání uranu na životní prostředí, morfotektonický výzkum a morfostrukturní analýzu lokalit jaderných zařízení. Vedle docenta Votýpky se jeho výzkumným partnerem stal další vynikající geomorfolog RNDr. Břetislav Balatka, s nímž zpracoval řadu výzkumných témat, převážně v rámci více než dvaceti hospodářských smluv.

Při pročitání seznamu publikací a přehledu dalších aktivit docenta Příbyla mě zaujala ještě jedna zdánlivá maličkost, z pohledu dnešních kritérií hodnocení publikační a výzkumné činnosti zcela nebo téměř opomíjená. Václav Příbyl je autorem několika stovek odborných posudků na články, monografie či kapitoly v nich, výzkumné zprávy, skripta, doktorské a magisterské práce. Jeho posudky byly přitom vždy velmi detailní a konstruktivní, vedené snahou doporučit takové úpravy, které přispějí ke zkvalitnění textů. V několika posledních letech zastával docent Příbyl na katedře funkci předsedy oborové rady doktorského studia fyzické geografie. Jeho precizní administrativní a odborná činnost přinesla i zde ovoce v podobě podstatného zvýšení počtu obhajovaných prací.

A takový byl celý odborný a pedagogický život docenta Václava Příbyla. Vše co konal, činil poctivě a spolehlivě. Ke svým kolegům i posluchačům byl vždy přátelský a velmi slušný.

Vážený pane docente, milý Václave, přejeme vše nejlepší k nedávnému životnímu jubileu a věříme, že se budeme na katedře nadále setkávat a že tvoje odborná činnost ve fyzické geografii bude pokračovat.

Bohumír Janský

Další pojednání o doc. RNDr. Václavu Příbylovi, CSc. viz Informace ČGS, 29, č. 2, s. 83–85.

Článek o frajerovi

RNDr. Václav Frajer oslavil 21. ledna 2013 kulatiny v plné síle duševní i fyzické. Když jsem jej potkal v září na Albertově s otázkou, jak strávil léto, dost jsem se podivil. S jedním kamarádem cestoval půjčeným autem po Španělsku celý měsíc, navštívili desítky památných a svatých míst a všeho odšoféroval. Kamarád totiž nemá řidičský průkaz. Pak, stejně jako přijel, tak i odjel. Tedy autobusem během asi dvou dnů na trase Barcelona–Praha! Je to opravdu frajer!

S Václavem jsem studoval na PřF na Albertově, oba jsme začali s učitelským studiem geografie-biologie, aby se naše cesty po druhém ročníku rozdělily. On pokračoval a já se upnul na sólo geografii od třetího

ročníku. Přesto jsme byli celých pět let v poměrně úzkém kontaktu. Po skončení zmizel do Dobříše na gymnázium, kde řadu let působil a vychoval pro fakultu řádku našich studentů. Uprostřed sedmdesátých let přišel na katedru a věnoval se regionálně geografickým přednáškám, pedagogickým praxím a také životnímu prostředí venkova. V osmdesátých letech připravoval zajímavou studii, kdy využil databáze o kapacitě objektů živočišné výroby na českém venkově k hodnocení jejich dopadu na životní prostředí. To vše na úrovni katastrů a obcí. Takže ve výsledku jsem viděl několik administrativních map tehdejších krajů, v nichž byly tyto objekty zakresleny podle kapacity a podle struktury a počtu hospodářských zvířat, vypočteno i potenciální znečištění ZPF, resp. krajiny na hektar zemědělské půdy. Škoda, že to nikdy nedotáhl do formy článků nebo kandidátské dizertace, byť jsme jej do toho dlouho tlačili. Pořád to nebylo na úrovni, kterou si předsevzal. Takový je a vždy byl. Nesmírně skromný, obětavý učitel, schopný dotáhnout k obhajobě diplomové práce nejen dobré studenty, ale občas i největší „nemakačenky“! Znalosti o Africe, kterou dlouhou dobu přednášel, má velkolepé, navíc propojené do skutečné regionálky, tj. hodnocení interakce mezi přírodním prostředím a společností. Možná, že trochu stará škola, ale nesmírně zajímavě přitahoval na tuto přednášku každoročně desítky studentů.

Jako nevoják byl dr. Frajer dlouhou dobu členem fakultního štábu civilní obrany (pro nezasvěcené CO), až do počátku devadesátých let. Pravidelné kontroly fakulty z úrovně nadřízených orgánů vedly k tomu, že jsem byl jako jeho spolusedící v pracovním přímo vtažen do děje při pravidelných cvičeních. To Václav přišel a sdělil mi: „Prosím tě, zítra nevypínej rozhlas po drátě, máme supertajné cvičení od 10.00.“ Po deváté dorazil do práce, zapnul dráták a krátce po desáté se přerušila muzika a z drátáku se ozvalo podivné a jen některým srozumitelné heslo: „Po včerejším dešti se krávy na pastvu nemohou hnát!“ A to byl signál, Václav vyběhl do štábu CO a přišel mírně pod vlivem kolem druhé odpoledne, neboť úspěšné vyřešení nelehkého úkolu záchrany fakulty bylo třeba oslavit. Obvykle začal se slovy: „Zase jsme ty Američany převezli a slavně jsme zvítězili!“ A pak už jen vysvětloval, že bomba mířená na Slapskou přehradu spadla nedaleko na Řitku a nenadělala příliš škody, a tudíž Praha byla uchráněna. Jindy obměna cvičení spočívala v tom, že Slapská přehrada dostala zásah a Prahu zaplavila v průběhu pár minut voda. Naše fakulta na Albertově byla ovšem na to připravena, neboť evakuaci zajistil parník Vyšehrad, předem objednaný, který zaparkoval u prvního poschodí fakulty, a lidé byli úspěšně evakuováni beze ztrát! A zase byla pochvala, jak je náš fakultní štáb CO připraven!

Strávili jsme spolu nejednu exkurzi v Česku i SSSR a musím říci, že na to všichni účastníci dodnes vzpomínají. I vážné věci vždycky prodchnul nádherným nadhledem i v dobách nelehkých. Máme ho rádi a já zvláště. Nejen proto, že na mé kulatiny před dvaceti lety přišel v převleku jako chudý Honza z vesničky z Podbrdí a měl na sobě středočeský kroj. Přes rameno hůl špacírku s uzlíkem buchet od maminky pro oslavence! Pohodář, který to v životě vůbec neměl lehké, a proto si jej velice vážím já i celé naše pracoviště. Václave, „mnoga ljeta!“

Ivan Bičík

Životní jubileum RNDr. Ivana Kupčíka

Prvním důvodem k uveřejnění krátkého životopisu a výběru z bibliografie geografa a mapového historika dr. Ivana Kupčíka bylo zjištění profesora Jaromíra Korčáka, že nejpilnějším přispěvovatelem do Sborníku Československé geografické společnosti před r. 1980 byl jistý Kupčík. Druhým popudem předložit soupis Kupčíkových prací je fakt, že dotyčný žije již třicet tři let v Mnichově a tituly jeho prací i k české problematice vycházely do r. 1990 převážně v Berlíně, Bonnu, Frankfurtu n. M., Hanau, Mnichově, New Yorku, Paříži, Stuttgartu, Weissenhornu, Wolfenbüttelu, Utrechtu, Vídni aj. I když se jedná především o příspěvky k dějinám mapové tvorby, budou zajímat i zástupce příbuzných oborů, protože se jedná o publikace k jedné z nejkulturnějších geografických disciplín. Třetí pohnutkou jsou nadcházející 70. narozeniny dlouholetého kurátora bývalé Státní sbírky mapové (1971–1978) a jednoho z mála žijících doktorandů profesora Karla Kuchaře (1906–1976), zakladatele české geografické kartografie a koryfeje kartografické historie. Po ukončení restaurace a reorganizace Mapové sbírky Přírodovědecké fakulty UK se největší a nejkvalitnější akvizicí albertovské sbírky od Kuchařovy smrti stane mnichovská knihovna jeho žáka. Jedná se o koncentrovanou kolekci kartografických publikací, map a mapových faksimilií, které v ČR nevlastní ani národní či univerzitní instituce. Pražská sbírka se tak stane kvalitativně nejlépe vybaveným centrem pro studium dějin kartografie ve středovýchodní Evropě.

Aprílový rodák Ivan Kupčík narozený 1. dubna 1943 v Pardubicích, vyrůstal prvních osmnáct let v blízké Chrudimi. Po maturitě na tamním gymnáziu (1960) odešel do Prahy, kde vystudoval Fakultu tělesné výchovy a sportu UK v kombinaci se zeměpisem na Přírodovědecké fakultě (1961–1966). Ve třetím ročníku se oženil a po promoci vyučoval tři a půl roku na pražských gymnáziích. V letech 1968–1972 vystudoval již jako dvojnásobný otec v externím studiu na Přírodovědecké fakultě UK znovu geografii, tentokrát odborný směr s kartografickou specializací. Profesor Kuchař mu po rigorózních zkouškách (1973) nabídl místo mapového kustoda v bývalé Státní sbírce mapové, kde jubilant dovršil po ročním působení v oddělení historické geografie Ústavu čs. a světových dějin ČSAV (1979) dalších osmnáct, tentokrát „pražských“ let.

Na sklonku roku 1979 odešel dr. Kupčík do Mnichova, kde našel u nové životní partnerky ideální podmínky pro plnohodnotný život. Ještě v Praze napsaný a do němčiny a francouzštiny přeložený rukopis Staré mapy vyšel v Hanau (1980), v Paříži (1981) a pak do r. 1990 v šesti, resp. čtyřech vydáních. Dr. Kupčík, který byl v prvních letech exilu odpovědný v bavorském státním archivu, válečném archivu a v archivu Deutsches Musea za vyhledávání, vyhodnocování a uchovávání cenných mapových památek, vešel do povědomí odborné veřejnosti i mluveným slovem. Od první přednášky na mezinárodní konferenci v Pise (1981) se zúčastnil s výjimkou Moskvy všech konferencí londýnského žurnálu *Imago Mundi*, do kterého přispívá od r. 1980 jako národní korespondent. Od roku 1984 přednáší na kolokviích německé jazykové oblasti, roku 1992 zahájil přednášky v Praze, především v Národním technickém muzeu. Třináct let před

odchodem do penze přednášel dr. Kupčík historickou kartografií na Fakultě dějin a dějin umění mnichovské Ludwig-Maximilian University (1993–2006). V oboru dějin tematických map, toponymie a ikonografie portolánových map a historie tzv. map poutnických cest je dr. Kupčík uznávaným expertem, na harvardské konferenci 2003 byl jmenován prezidentem celé sekce. Značné jsou Kupčikovovy znalosti z dějin kartografické literatury, od r. 1978 je členem redakce *Bibliographia Cartographica* v Berlíně.

Hlavní důraz klade náš jubilant na psané slovo, slogan „publish or perish“ mu byl duchovní útěchou zejména po srdečních, resp. mozkových příhodách a nemocech posledních let. Od r. 1974 uveřejnil dr. Kupčík v češtině a němčině kromě níže citovaných publikací dalších 131 odborných článků a zpráv, 39 recenzí a šest vědeckých monografií, mj. v angličtině, francouzštině, španělštině a italštině, které zde kvůli úspoře místa neuvádíme. Kompletní bibliografie dr. Kupčika o 176 titulech a soupis jím darovaných ex libris z mnichovských let bude k dispozici ve zvláštním katalogu Mapové sbírky Přírodovědecké fakulty UK.

Pro uveřejnění Kupčikovovy celoživotní práce *Monumenta Cartographica Bohemiae, Moraviae et Silesiae Superioris*, reprezentativní studie k mapovému dědictví českého národa v mateřštině, se nepodařilo dosud nalézt vhodného nakladatele. Rukopis i výběr mapového materiálu jsou uzavřeny, v rukopisu zůstává i Kupčikov soupis vzácných mapových bohémik v mapových archivech, knihovnách a soukromých sbírkách kulturního světa. Přes půl století od Kuchařova zmařeného záměru připravit k počátku šedesátých let česko-slovenská *Monumenta* se znovu nabízí úvaha, zda si nenecháváme jako národ a nový stát ujít propagačně kulturní účinky podobné akce, když bychom mohli již nyní započít s právními a redakčními přípravami a s prvními nátky. Kupčikovův nástupce na postu autora sotva bude disponovat potřebnými znalostmi, energií i finančními prostředky k dlouholetým systematickým rešeršům doma a v cizině, jako právě náš jubilant.

Vybrané publikace Ivana Kupčika z let 1974–2011:

- Činnost Vojenského zeměpisného ústavu v Bratislavě 1939–1945. Sborník Československé společnosti zeměpisné, 79, č. 3, Praha 1974, s. 224–225.
- Nedokončené soubory čs. topografických map [1923–33, 1934–38]. Sborník Československé společnosti zeměpisné, 81, č. 3, Praha 1976, s. 167–177.
- Z pozůstalosti mapových originálů 3. vojenského mapování 1875–83. Geodetický a kartografický obzor, 22 (64), č. 5, Praha 1976, s. 147–148.
- Tatranské originály 4. rakouského mapování 1895/6. *Acta Universitatis Carolinae Geographica*, 11/Supplementum, Praha 1978, s. 75–85.
- Alte Landkarten: von der Antike bis zum Ende des 19. Jahrhunderts. Werner Dausien Verlag, Hanau/M 1980, 240 s.
- Carte Géographiques Anciennes. Évolution de la représentation cartographique du monde: de l'antiquité à la fin du XIXe siècle. Edition Gründ, Paříž 1981, 240 s.
- Die kartographische Darstellung des bayerisch-böhmischen Grenzgebietes bis zum Anfang des 19. Jahrhunderts. Kartographiehistorisches Colloquium Lüneburg '84: Vorträge. Dietrich Reimer Verlag, Berlin 1985, s. 139–151.
- Collections of Old Maps, Atlases and Globes in Bohemia. *Imago et Mensura Mundi* (Atti del IX Congresso Internazionale della Storia della Cartografia, Pisa-Firenze-Roma, 1981). Istituto della Enciclopedia Italiana, Florencie 1985, s. 377–384.

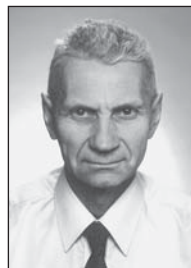
- Lexikon zur Geschichte der Kartographie: von den Anfängen bis zum Ersten Weltkrieg. Hesla: „Böhmen“ (spoluautor J. Dörflinger, s. 98–100), „Felkl, J.“ s. 218. (svazek C/1, 462 s.), „Mähren“ (spoluautor J. Dörflinger, s. 463–465), „Reisewegkarte“, s. 658–659, „Slowakei“ s. 752–753 (spoluautor J. Dörflinger), „Wanderkarte“ s. 871–872. (svazek C/2, 523 s.). Verlag Franz Deuticke, Vídeň 1986.
- Die Entwicklung der kartographischen Darstellung der Alpenübergänge von Bayern nach Italien bis 1850. Alpenübergänge vor 1850. Landstrassen-Strassen-Verkehr. Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1987, s. 91–100.
- Erste thematische Karten der tschechischen Länder. Kartographiehistorisches Colloquium Wien '86. Dietrich Reimer Verlag, Berlin 1987, s. 175–179.
- Die ersten kartographischen Festlegungen der tschechoslowakischen Staatsgrenzen. Bohemia. Zeitschrift für Geschichte und Kultur der böhmischen Länder, Collegium Carolinum, 30, č. 1, Mnichov 1989. s. 41–51.
- Aufbau der amtlichen Kartographie in der Tschechoslowakei 1918–1945. Aalgorismus. Studien zur Geschichte der Mathematik und der Naturwissenschaften. Institut für Geschichte der Naturwissenschaften, Mnichov 1990, s. 67–76.
- Die atlantische Küste Europas auf Karten des 15. und 16. Jahrhunderts, Tafel IV.; Karte des Bartolomeo Pareto (1445), Tafel V.; Karten von Amerika aus dem ersten Jahrzehnt des 16. Jahrhunderts, Tafel IX. Die historischen Karten zur Entdeckung Amerika. Atlas nach Konrad Kretschmer. Überarbeitete Reprint-Ausgabe von 1892. Redaktion Oswald Dreyer-Eimbcke. Verlag Breidenstein, Frankfurt/M 1991.
- Revisionaufnahme und topographische Landesbeschreibung von Böhmen 1812–1819. Bohemia. Zeitschrift für Geschichte und Kultur der böhmischen Länder. Collegium Carolinum, 33, Mnichov 1992, s. 73–87.
- Karten der Pilgerstrassen im Bereich der heutigen Schweiz und des angrenzenden Auslandes vom 13. bis zum 16. Jahrhundert. Cartographica Helvetica, 6, Murten 1992, s. 17–28.
- Nordeuropa auf Pilgerkarten. Das Danewerk in der Kartographiegeschichte Nordeuropas. Karl Wachholtz Verlag, Neumünster 1993, s. 129–145.
- Gothaer Beiträge zur Entwicklung der Reisewegkarten 1860–1904. Kartographiehistorisches Colloquium Berlin '92 Vorträge und Berichte. Dietrich Reimer Verlag, Berlin 1994, s. 67–68.
- Nález rukopisné předlohy tisku Müllerovy mapy Čech, pohřešovaného rukopisu mapy Moravy a tiskové desky mapy okolí Chebu. Sborník České geografické společnosti, 100, č. 1, Praha 1995, s. 25–34.
- Mappae Bavariae. Thematische Karten von Bayern bis zum Jahr 1900. Anton H. Konrad Verlag, Weissenhorn 1995, 134 s.
- Entdeckung und Restaurierung der Landkartengalerie in der Salzburger Residenz. Duisburger Forschungen 42. Gerhard Mercator und seine Zeit. 7. Kartographiehistorisches Colloquium Vorträge und Berichte. Walter Braun Verlag, Duisburg 1996, s. 137–146.
- Geschichte der thematischen Kartographie. Von globaler zu regionaler Forschung. Freundeskreis für Cartographica in der Stiftung Preussischer Kulturbesitz e. V. Mitteilungsblatt Heft,10, Berlin 1996, s. 26–31.
- The Development of Thematic Maps in Bavaria up to the Year 1900. Acta Universitatis Carolinae/Geographica,31, Praha 1996, s. 113–137.
- Handgezeichnete Kopie der Apianischen Karte von Bayern von Dominicus Franciscus Calinus (um 1661). Cartographica Helvetica, 17, Murten 1998, s. 32–34.
- Münchener Portolankarten „Kunstmann I–XIII“ und zehn weitere Portolankarten. Munich Portolan Charts „Kunstmann I–XIII“ and Ten Further Portolan Charts. Deutscher Kunstverlag München, Berlin 2000, 176 s.
- Georg von Mayr und sein methodischer Beitrag zur Entwicklung der statistischer Karten. Kartographisches Colloquium '98. Vorträge und Berichte, Rostock 1998, s. 137–144.
- Historická interpretace a nevyřešené otázky ikonografie portolánových map. Z dějin geodézie a kartografie, 11, Praha 2002, s. 17–28.
- Das Janusgesicht der Portolankarten. Die ungelösten Fragen zur Ikonographie der Portolankarten. Geschichtsdeutung auf alten Karten. Archäologie und Geschichte. Edition D. Unverhau. Wolfenbütteler Forschungen. Hrsg. von der Herzog August Bibliothek 101. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2003, s. 65–92.

- Vývoj mapového znázornění Amazonie. K pramenům Amazonky. Bohumír Janský a kol. Ottovo nakladatelství, Praha 2004, s. 119–129.
- Atlas abreviado de Bohemia (1757) Thomase Lópeze z Univerzitní knihovny v Salamance. Z dějin geodézie a kartografie, 12, NTM, Praha 2004, s. 42–46.
- Neznámé portolánové atlasy z 15. a z počátku 16. století v benátském Rovigu. Z dějin geodézie a kartografie, 12, NTM, Praha 2004, s. 82–94.
- Tschechische Länder auf den Karten der Pilgerstrassen aus der 1. Hälfte des 16. Jahrhunderts. Daniel Doležal, Helmut Kuhne (eds.): Wallfahrten in der europäischen Kultur. Svazek 1. Berlín-Bern-Brusel-New York-Oxford-vídeň 2006, s. 121–137.
- Die kartographische Tätigkeit von Augustin Hermann (ca. 1621–1686). Realität und Fiktion. Mappae Antiquae. Liber amicorum Günter Schilder. Festschrift zur Vollendung seines 65. Lebensjahres. Hes Graf Publisher BV, 't Goy-Houten 2007, s. 203–220.
- České země na mapách střední Evropy do poloviny 17. století a jejich typologické členění. Geografie. Sborník České geografické společnosti, 111, č. 4, Praha 2006, s. 436–453.
- Půdorysný plán Prahy ze šedesátých let 18. století ve vídeňské Národní knihovně. Z dějin geodézie a kartografie, 13, NTM, Praha 2004, s. 35–58.
- Die Entwicklung der Ikonographie in den frühen Portolankarten bis 1500. 10. Kartographie-historisches Colloquium. Vorträge und Berichte. Bonn 2008, s. 125–143.
- Die Karte des March-Flusses mit der Einzeichnung des Oder-Donau-Kanals von ca. 1719. Die Leidenschaft des Sammelns. Streifzüge durch die Sammlung Woldan. G. Holzer, T. Horst, P. Svatek (eds.). Österreichische Akademie der Wissenschaften, Vídeň 2010, s. 387–396.
- Portolánový atlas Jaume Olivese (1563) ve vědecké knihovně v Olomouci (česky, anglicky, španělsky a italsky). Palackého univerzita – vědecká knihovna, Olomouc 2010, 135 s.
- Alte Landkarten. Ein Handbuch zur Geschichte der Kartographie. Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2011, 310 s.

Václav Arazim, Jan Mazáč

Životní jubileum profesora Jana Kalvody

Letos slaví významné životní jubileum prof. RNDr. Jan Kalvoda, DrSc., jehož vědecká kariéra je nesmazatelně spjata jak s Přírodovědeckou fakultou UK v Praze, tak i s Akademií věd ČR. Prof. Jan Kalvoda se narodil 12. února 1943 v Praze. Gymnázium absolvoval v roce 1960 a studium odborné geografie dokončil na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze v roce 1966. Poté se stal aspirantem fyzické geografie v Geografickém ústavu ČSAV, přičemž jeho školitelem byl prof. RNDr. Josef Kunský, DrSc. z PřF UK v Praze a konzultantem prof. Michal Lukniš, DrSc. z Komenského Univerzity v Bratislavě. V roce 1971 Jan Kalvoda nastoupil do Geologického ústavu ČSAV, a to nejdříve jako technický pracovník na oddělení inženýrské geologie. Kandidátskou dizertační práci „Geomorfologie hřebenové části Vysokých Tater“ obhájil v roce 1972 a v následujícím roce složil rigorózní zkoušky z oborů fyzická geografie a kvartérní geologie na PřF UK v Praze. Jan Kalvoda pracoval v Geologickém ústavu ČSAV (v určitém období sloučeném s Ústavem struktury a mechaniky hornin ČSAV) až do roku 1990, kdy začíná jeho vědecko-pedagogická činnost na Přírodovědecké fakultě UK v Praze. V roce 1991 obhájil v ČSAV doktorskou dizertační práci „Geomorfologický záznam kvartérní orogeneze Himálaje a Karákóram“, ve stejném roce obhájil habilitační práci

na PřF UK v Praze a v roce 1994 se stal na této fakultě profesorem v oboru fyzická geografie. V letech 1994–1997 byl proděkanem PřF UK a poté v letech 1997–2003 vedoucím katedry fyzické geografie a geoekologie. V uplynulých 20 letech byl také členem řady odborných komisí a vědeckých rad na vysokoškolských a akademických pracovištích, především však na Univerzitě Karlově v Praze.

Profesor Jan Kalvoda má velmi široký odborný záběr – zabývá se obecnou fyzickou geografii, dynamickou a evoluční geomorfologií, paleogeografií kvartéru, regionální geografii velehorských oblastí Asie a Evropy a dále vybranými aspekty kosmologie ve vztahu k vědám o Zemi. V současné době se zaměřuje zejména na geomorfologické projevy orogeneze a klimatických změn v mladším kenozoiku, na recentní geodynamické procesy a jejich vliv na změny přírodního prostředí a na přírodní ohrožení a rizika.

Jeho vybrané zahraniční studijní a výzkumné pobyty lze rozdělit na pobyty terénní a na pobyty na zahraničních pracovištích. Práce v terénu, jež jsou nedílnou součástí fyzických geografů, byly v případě prof. Jana Kalvody nasměrovány již od mládí do vysokohorských oblastí, kde měl možnost studovat, mapovat a dokumentovat zejména dynamiku geomorfologických procesů. Patří k těm geografům, jež zvládají náročné terénní práce ve vysokohorském prostředí. Jmenujme např. osm horolezeckých a výzkumných expedic do velehorských oblastí Asie, jež absolvoval v letech 1969–2002 (Himálaj, Karákóram, Tibetská vysočina, Elborz, Zagros, Pamir, Ťan-Šan). Dále patří prof. Jan Kalvoda k těm, jež si zjednali ve světové geografii takový respekt, že je zván na významná evropská geografická pracoviště k přednáškové činnosti a výzkumným pobytům. Z vědeckých pobytů vyberme např. University of Amsterdam, University of Manchester, Université Louis Pasteur (Strasbourg), University of Oxford, University of Cambridge. Kolika našim geografům se podařilo pracovat a publikovat s předními geografy z Oxfordu či Cambridge? Se zahraničními pobyty Jana Kalvody je spojena bohatá mezinárodní aktivita zaměřená na různorodá výzkumná témata. Nejvýznamnější je v současné době jeho práce v Quaternary Palaeoenvironment Group, University of Cambridge či velmi aktivní členství v redakční radě prestižního geomorfologického časopisu *Geomorphology* (Elsevier, Amsterdam). Současně pracuje prof. J. Kalvoda i v redakční radě časopisu *Geomorphologica Slovaca et Bohemica* a je členem Komise pro obhajoby doktorských disertačních prací (DrSc.) v oborech geografických věd (Akademie věd Slovenské republiky, Bratislava). V Česku pracuje ve dvou redakčních radách, a to v časopisu *Geografie – Sborník ČGS* a v redakční radě monografií *Geographica (ČGS)*. Dále působí v Komisi pro obhajoby doktorských disertací (DSc.) v oboru Geologické vědy při vědecké radě Akademie věd ČR. Jan Kalvoda je také aktivním členem International Association of Geomorphologists, České geografické společnosti, České asociace geomorfologů a Jednoty českých matematiků a fyziků.

Na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze v současné době prof. Jan Kalvoda přednáší předměty Matematická geografie, Geomorfologie, Teorie fyzické geografie, Seminář z fyzické geografie, Paleogeografie kvartéru, Příroda velehor a podílí se také na přednáškách pro studenty programu ERASMUS. Je členem oborových rad a alternující předseda státních zkušebních komisí všech stupňů akreditované výuky fyzické geografie a geoekologie na PřF UK.

Z mnoha výzkumných projektů, na nichž prof. Jan Kalvoda participoval, uvádíme několik příkladů: „Global change in the mountains“ (EU, University of Oxford, spoluřešitel, „Dating movements and metamorphism in the MCT Zone of the eastern and central Himalaya: implications for diachronous uplift of the High Himalayan rocks“ (grant GA ČR, spoluřešitel), „Recentní dynamika Země“ (badatelské centrum ČR, spolkoodinátor resp. spoluřešitel), „Geografické systémy a rizikové procesy v kontextu globálních změn a evropské integrace“ (projekt Výzkumného záměru, MŠMT ČR, spoluřešitel). Jan Kalvoda je autorem či spoluautorem více než 40 monografií, monografických sborníků a kapitol v monografiích, 100 článků v odborných časopisech a také několika desítek expertních studií a populárně-naučných prací. (Seznam vybraných publikací Jana Kalvody je uveden na internetových stránkách katedry fyzické geografie a geoekologie PŘF UK v Praze; www.natur.cuni.cz/geografie/fyzicka-a-geoekologie/kontakty/kalvoda/publikacni-cinnost.)

V současné době je Jan Kalvoda také členem řešitelského týmu v projektu GA ČR „Mass wasting and erosion as an indicator of morphotectonic activity in the Ethiopian Highland based on remote sensing approaches“ (PŘF UK v Praze a Universität Tübingen). Dále se v rámci odborného týmu „Geomorfologie a geodynamiky“ na katedře fyzické geografie a geoekologie věnuje v Programu rozvoje oborů na UK v Praze (PRVOUK), program „Geografie“ tematickému okruhu „Geomorfologický vývoj tektonicky aktivních oblastí“ (<http://prfdec.natur.cuni.cz/~kfggsekr/rggg/index.html>). Tento výzkum je zaměřen především na zjištění nových poznatků o integraci tektonických a klimato-morfofenetických procesů při vývoji povrchových tvarů orogeneticky a epeirogeneticky aktivních oblastí v mladším kenozoiku. Dále se zde sleduje geomorfologický vývoj vybraných modelových území a lokalit v Evropě, Asii a Africe. Jedná se o součást komplexního geovědního přístupu při výzkumech změn fyzicko-geografického prostředí v kvartéru, včetně monitoringu recentní dynamiky reliéfových procesů a jevů.

Profesor Jan Kalvoda patří již delší dobu k výrazným postavám české geografie. Jako jeho žák a současný kolega mohu ze zkušenosti říci, že je člověkem mimořádných morálních kvalit a občanských postojů. Jeho celoživotní dílo je v plné míře zasvěceno fyzické geografii, a to jak ve výzkumné činnosti, tak při výchově studentů a systematické práci v odborných funkcích. Jménem nejen svým, ale i jménem celé české geografie přeji prof. Janu Kalvodovi hodně zdraví a tvůrčího elánu do let budoucích.

Vybraná literatura:

- KALVODA, J. (1992): Geomorphological Record of the Quaternary Orogeny in the Himalaya and the Karakoram. Elsevier, Amsterdam, 315 s.
- KALVODA, J., ROSENFELD, CH., eds. (1998): Geomorphological Hazards in High Mountain Areas. The GeoJournal Library, 46, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Boston, London, 314 s.
- GOUDIE, A. S., KALVODA, J., eds. (2007): Geomorphological variations. P3K Publishers, Praha, 407 s.
- BALATKA, B., KALVODA, J. (2010): Vývoj údolí Sázavy v mladším kenozoiku. Edice Geografica, Česká geografická společnost, Praha, 198 s.

Vít Vilímek

Významné výročí Nory Příbylové

Přírodovědeckou fakultu UK v Praze absolvovala v roce 1964 jako Nora Novotná. V jejím ročníku se zaměřením zeměpis a biologie vznikala už v průběhu pěti studijních let velmi silná pouta, která vydržela v mnoha případech po celý život. A to nejen mezi posluchači, ale i vztahem k profesoru Josefu Kanskému. Jeho moudrost, nadhled a charisma ovlivnily život a profesi mnoha jeho posluchačů. U něho také Nora, už s příjmením Příbylová, působila pět let jako interní vědecká aspirantka. Předtím však ještě absolvovala dvouletý studijní pobyt v geomorfologickém oddělení ČSAV u dvojice známých badatelů – Balatky a Sládka. S nimi spolupracovala na geomorfologickém výzkumu naší republiky, konkrétně se účastnila mapování v okolí Prahy.

Mezníkem v její vědecké kariéře bylo po roce 1971 narození dvou dětí, dnes úspěšné lékařky a geofyzika. V roce 1974 se Nora Příbylová rozhodla zúročit své dosavadní poznatky jako středoškolská profesorka. Nastoupila pedagogickou dráhu v Praze 7, na gymnáziu Nad štolou, a této škole zůstala věrná 28 let. Nejen svými znalostmi, ale především vrozeným pedagogickým talentem si získala náklonnost mnoha svých žáků a naplnila tak základní poslání pedagoga: obohatila život svých studentů nejen vědomostmi, ale i osobním příkladem neokázalé obětavosti, laskavosti a empatie. Mnozí z nich na ni dodnes s láskou vzpomínají. Paní profesorku Příbylovou odtrhla od školy až zákeřná, vážná a nebezpečná nemoc. Všichni, kdo ji měli rádi, s obavami a obdivem sledovali její hrdinský zápas o život. Díky lékařům a osobní statečnosti nakonec nemoc překonala. A i když by už mohla své zaměstnání opustit, odešla učit do školy pro děti sluchově postižené v Ječné ulici a pomáhala také v dětském domově v Klánovicích.

Jako profesorka biologie a zeměpisu nejenže přírodu dobře zná, ale také do ní ráda chodí. Její srdeční krajinou jsou Krušné hory, které navštěvuje v zimě jako lyžařka a v létě jako turistka a uznávaná houbařka, což jistě souvisí i s její profesí.

V prosinci 2012 Nora Příbylová oslavila významné jubileum, ke kterému jí blahopřejí její žáci, spolužáci, kolegové a přátelé. Hodně štěstí, Noro!

Jaroslava Janoušová

RNDr. Ivan Sládek, CSc. – 70 let

V březnu tohoto roku uplyne jen těžko uvěřitelných sedmdesát let od narození váženého pedagoga a vědeckého pracovníka, pana RNDr. Ivana Sládka, CSc.

Brzy po začátku studia na brněnské Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity (1960) se jeho zájem soustředil na meteorologii a klimatologii. Na stejné vysoké škole získal doktorát (RNDr.) v oboru meteorologie a vědeckou hodnost CSc. v oboru fyzická geografie. Jeho dizertační práce byla věnována vlivu meteorologických faktorů na úroveň znečištění ovzduší v severozápadních

Čechách a vyústila do návrhu metody meteorologické předpovědi znečištění ovzduší. Problémy čistoty ovzduší se zabýval jako vedoucí oddělení šíření (exhalací) ČHMÚ v Praze. Později ve stejném ústavu vedl oddělení všeobecné klimatologie. Externě přednášel na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, kam v r. 1995 přešel z ČHMÚ a kde do svých 69 let působil jako klimatolog na katedře fyzické geografie a geoekologie. Dosud tam, již jako penzista, přednáší a vede diplomanty a doktorandy, k nimž má milý otcovský přístup.

V pracovním zaměření RNDr. Ivana Sládka, CSc. dominuje několik tematických okruhů, jimiž se převážně zabýval v různých etapách své profesionální dráhy. Po období, kdy se věnoval hlavně otázkám ochrany čistoty ovzduší, o němž jsme se již zmínili, to bylo období, kdy se hodně věnoval meteorologickým a klimatologickým podmínkám využívání obnovitelných zdrojů energie, hlavně energie větru. Jeho úloha v této oblasti byla oceněna ve známé knize Ferdinanda Šamaje a Karla Kršky o dějinách meteorologie v Česku a na Slovensku. V poslední době se hodně věnuje rozvíjení metod zpracování meteorologických dat a humánní bioklimatologii.

Je autorem řady publikací, vzhledem k jejich velkému množství není možné na tomto vymezeném prostoru vyjmenovat všechny. Jeho osobní bibliografie by nebyla úplná a uzavřená také proto, že nejspíš ještě něco napíše. Připomínám proto jen některé z nich, RNDr. Ivana Sládka, CSc. je např. autorem kapitoly Větr, energie větru, větrné poměry v Československu v knize Využití energie větru (Šeftor 1991), spoluautorem knihy Modelling natural environment and society (Dostál, Langhammer, eds. 2007), recenzentem knihy Klimatické poměry Milešovky (Brázdil a kol. 1999), řešitelem projektu s názvem Vlastnosti klimatických sezon významné pro lidské zdraví od Grantové agentury ČR. Dále byl redaktorem časopisu Větrná energie (Česká společnost pro větrnou energii) a pořádal i odborný seminář o větrné energetice. Účastní se bioklimatologických a meteorologických konferencí a publikuje v odborných časopisech např. Meteorologické zprávy.

Vážený a milý pane RNDr. Ivane Sládku, CSc. – vše nejlepší a dlouhá léta, hlavně ale zdraví a síly do dalších aktivně strávených let.

Lenka Hájková

Jaroslav Strnad – medailonek jubilanta

Nemohu uvěřit tomu, že tento muž plný energie, nových plánů a neutuchajícího nadšení, skvělý společník, stále aktivní pedagog a průvodce, tvůrce informačních a metodických geografických projektů má nádherné životní jubileum. V úžasné duševní i tělesné kondici oslavil PaedDr. Jaroslav Strnad, kterého na Moravě a ve Slezsku znají stovky a spíše tisíce nadšených turistů, cestovatelů, sportovců, žáků i učitelů, sedmdesáté narozeniny.

PaedDr. Jaroslav Strnad se narodil 5. ledna 1943 v Olomouci, ale jak sám rád dodává, pochází z blízké Velké Bystřice obdobně jako jeho velký životní

vzor – profesor František Vitásek. Snad to bylo právě genius loci Velké Bystřice, že dr. Strnad se po absolvování SVVŠ (dnešní gymnázium) v Olomouci vydal na geografickou stezku. Vystudoval učitelský obor matematika-zeměpis nejdříve na Pedagogické a následně i na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, kde dovršil svá základní studia doktorátem z pedagogiky se zaměřením na didaktiku geografie v roce 1986. V té době již díky aktivnímu sportu zcestovalý učitel přetavil teoretické znalosti poměrně rychle v praktické a jako aktivní organizátor vzdělávacích zájezdů

EXOD prokázal dovednosti organizační a zejména průvodcovské. Logicky navázal na tyto zkušenosti jako průvodce v cestovní kanceláři ČEDOK již v roce 1987 a po roce 1989 v mnoha dalších cestovních kancelářích. Jeho devízou vždy byly perfektní příprava, vstřícnost a výborná fyzická kondice – ideální vlastnosti pro vedení pionýrských výprav českých turistů do zahraničí na počátku 90. let minulého století. Jeho promyšlené vedení zájezdů bylo vždy propojeno s přiměřeným geografickým obsahem a korespondovalo s jeho cestovatelským krédem: vidět, poznat a pochopit a znovu se vracet k hlubšímu poznání místa, regionu, kultury a lidem blízkých či vzdálených oblastí. Na těchto cestách skutečně dovedně spojoval své geografické znalosti s programem zájezdů a nenásilně vzdělával účastníky zájezdu ve všech geografických disciplínách. Bohaté zkušenosti získané z cest dokázal později zúročit zejména při výuce studijního oboru cestovní ruch a při kurzech průvodců cestovního ruchu, kde přednášel a stále přednáší zejména techniku a zeměpis cestovního ruchu. Dr. Strnad je autorizovanou osobou pro udělování osvědčení DK 65-021-N Průvodce cestovního ruchu, ale hlavně je spoluautorem metodiky této zkoušky a metodiky k těmto vzdělávacím kurzům. Je autorem studijních textů k průvodcovským zkouškám a učebnice „Průvodce cestovního ruchu“. Je také spoluautorem první mapy cyklotras Hranického regionu (Cyklotrasy na Hranicku v měřítku 1 : 60 000), které se později staly základem pro tvorbu informačních tabulí v hranickém mikroregionu. Nezapomínal se ani podělit o své poznatky drobnými články v Geografických rozhledech, Učebních pomůckách ve škole či v místním tisku. Snad bychom měli zmínit, že průvodcovství a cestovní ruch byly spíše koníčky, hlavní profesí dr. Strnada byla učitelská profese. Jako výborný organizátor působil řadu let, jako zástupce ředitele na SOU strojírenském v Hranicích na Moravě, nyní vyučuje cestovní ruch jako specializační obor na Soukromé střední škole Hranice, s. r. o.

Jeho pedagogická práce měla i osvětový charakter. Za pedagogické čtení získal celostátní ocenění, v místních Hranicích na Moravě byl v roce 2007 oceněn pamětní medailí „za aktivitu a ocenění hodné skutky“ a především v roce 2007 obdržel medaili MŠMT ČR II. stupně za dlouhodobou významnou pedagogickou činnost.

Určitě bychom měli připomenout i další lásku dr. Strnada. Tou je sport. Jako aktivní dlouholetý hráč házené a později trenér ligového družstva TJ Cement Hranice poznal řeholi ligového hráče i trenéra a současně při cestách napříč Československem se seznamoval s různými zajímavými místy. V mezinárodních utkáních a turnajích poznával řadu zemí. Od družebního Polska přes řadu evropských států až po Tunisko. Jeden z jeho svěřenců získal i stříbrnou

olympijskou medaili jako reprezentant ČSSR na olympijských hrách v Mnichově. Dnes je dr. Strnad především rekreačním cykloturistou, lyžařem i tenistou. Sport zvládá v jakékoli podobě nejen teoreticky, ale stále i prakticky.

Vzpomínám na řadu tuzemských a zahraničních akcí, kde jsem s PaedDr. Jaroslavem Strnadem byl osobně. Vždy vystupoval jako výborný společník, člověk s nádherným lidským přístupem k dospělým i dětem, který ale zároveň dbal i na splnění naplánovaných cílů. V rámci poutavého výkladu nenásilně vtahoval posluchače do geografických témat. Široký záběr znalostí a výborný odhad kvality a náročnosti publika působil na skutečnou pestrost jeho výkladu, ve kterém nechyběl humor včetně lehké nadsázky, kterou motivoval ostatní k dalšímu poznávání.

Bohumil Vévoda

Půlkulaté jubileum doc. RNDr. Jana Votýpky, CSc.

Letos v lednu oslavil významné jubileum doc. RNDr. Jan Votýpka, CSc. (narozen 14. 1. 1938). Dovolte, abych oslavence charakterizovat jednou vzpomínkou. Pan docent Votýpka byl mým školitelem, a tak jsem s ním od roku 1997, kdy jsem pod jeho vedením začal studovat, byl v poměrně úzkém kontaktu. Klasik praví: „Chceš-li někoho poznat, cestuj s ním.“ V roce 2001 jsem měl možnost spolu s ním organizovat pro studenty fyzicko-geografickou exkurzi do Norska. Na cestách jsme byli tři týdny a každý, kdo navštívil v létě Norsko, ví, že pokud denně nezmokne, tak právě Norsko nepozná. V tomto pojetí jsme Norsko poznali důkladně. Přestože jsme byli stále zmoklí, v autobuse vládla dobrá nálada, a to i díky panu docentovi, který byl stále v dobrém rozmaru. Zůstával nad věcí i tenkrát, když jsme se museli vrátit krkolomnými serpentínami zpět do Geirangeru, kde si jedna ze studentek zapoměla doklady. Při tomto cestování se také ruší pomyslná hranice mezi katedrou a lavicemi, protože jsme všichni na jedné lodi, přesněji v jednom autobusu. Studenti viděli, že pan docent je jako jeden z nich, že stejně jako oni denně staví stan, vaří si a mokne spolu s nimi. Zaujetí, s jakým do autobusového mikrofonu vyprávěl o okolní krajině, se přenášelo na každého z nás a všichni jsme chtěli na vlastní oči vidět to, o čem byla řeč, dešť neděšť. Zpětně také čím dál víc oceňuji, jak jedinečné bylo otevřít tuto exkurzi studentům všech oborů. Troufám si tvrdit, že doposud neproběhla rozsáhlejší exkurze, kde by byl takový mix studentů různých oborů vyučovaných na Přírodovědecké fakultě a kde by byly pedagogicky zajištěny geografické a biologické vědy okouřené špetkou sportu a turistiky.

A nyní krátké ohlédnutí za intenzivním a plodným životem jednoho z odchovanců profesora Kunskeho, jehož poselství předával další generaci. Předtím, než Jan Votýpka přišel na Přírodovědeckou fakultu UK v Praze, připravoval se téměř šest let na kariéru vojenského letce. Po vynucené změně své profese promoval na Přírodovědecké fakultě roku 1964. Po krátkém působení v Českém

hydrometeorologickém ústavu se na fakultu vrátil jako asistent u profesora Josefa Kunskeho. Odborně i pedagogicky se zaměřil na geomorfologii a fyzickou regionální geografii kontinentů – Severní Ameriku, Evropu a bývalý Sovětský svaz. Ke všem těmto regionům připravil rozsáhlé publikace, částečně věnované i laické veřejnosti. V roce 1965, kdy posluchači ještě neměli možnost vyjždět na odborné exkurze do zahraničí, založil ve spolupráci s Jerevanskou a později i Moskevskou státní univerzitou výměnné praxe, které byly mezi studenty velmi populární. Při nich poznali mimo jiné i přírodní prostředí Sibiře, středoasijských republik a Kavkazu, tedy území, která jsou v současnosti jen těžko dostupná. V šedesátých letech také jako první prosadil v oboru geografie takzvanou „vedlejší hospodářskou činnost“, spočívající ve vědeckovýzkumné práci pro státní instituce. Tento geomorfologický terénní výzkum byl především zaměřený na stávající i budoucí česká chráněná území. Do této práce zapojoval i své diplomanty a doktorandy, kteří se tak učili využívat své poznatky v praxi.

Po revoluci 1989 se společenské změny dotkly i Přírodovědecké fakulty UK. V tomto období se stal doc. Jan Votýpka vedoucím katedry, která byla v té době ještě spojena s kartografií. Během několika let se mu podařilo vybudovat samostatnou katedru Fyzické geografie a geoekologie, s jejímž kolektivem postupně vznikaly i nové studijní plány. Katedra byla následně rozšířena tak, aby na každou specializaci byli dva odborníci. Není bez zajímavosti, že tato iniciativa pražské Přírodovědecké fakulty našla odezvu téměř u všech českých a moravských univerzit, kde následně vznikaly katedry stejného názvu a dokonce s velmi podobnými studijními plány.

Docent Votýpka je také nadšený cestovatel a vedle soukromých cest absolvoval celou řadu studijních pobytů, k nimž patřil například půlroční pobyt v USA, expedice do Afriky, Austrálie, Číny a dalších zemí. Dokumentační materiál a hlavně bohaté poznatky z cest, o které se s posluchači na svých přednáškách dělil, probudily v mnoha z nich touhu tato místa také spatřit. A ti, jimž se podařilo tento sen uskutečnit, mu někdy i po letech posílají z exotických koutů světa své pozdravy. Tato odezva i po desítkách let je pro každého pedagoga jistě velkou radostí. V současnosti věnuje docent Votýpka svůj čas a energii především časopisu „Země světa“, který se snaží oslovit populární formou zájemce o geografii, historii a cestování. Docent Votýpka aktivně působil na své katedře do roku 2011, ale na fakultu i nadále dochází a zajímá se o její činnost.

Dovolte mi, pane docente, abych Vám poděkoval za Váš vztah ke studentům, a přeji Vám jménem svým i jejich k Vašemu jubileu hodně síly a entusiasmů. Zůstávejte v dobré náladě a ve zdraví.

Marek Křížek

Další pojednání o doc. RNDr. Janu Votýpkovi, CSc. viz Informace ČGS, 29, č. 2, s. 83–85.

Doc. RNDr. Jan Havrlant, CSc. šedesátiletý

Čas rychle utíká. Loni oslavil 60. narozeniny Jan Havrlant, člen katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Ostravské

univerzity; syn dlouholetého vedoucího katedry geografie na Pedagogické fakultě v Ostravě prof. Miroslava Havrlanta (1925–2010).

Jan Havrlant se narodil 17. října 1952 v Ostravě. Zájem o geografii projevil již na gymnáziu, a proto byl pro něj výběr vysoké školy poměrně jednoduchý. Šel studovat do Prahy na katedru geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Po absolvování oboru odborné geografie a obhajobě diplomové práce (zaměřené na negativní vlivy důlní činnosti v krajině na Karvinsku), působil 2 roky v Českém statis-

tickém úřadě v Praze a poté se vrátil do Ostravy, kde nastoupil na pobočku Českého hydrometeorologického ústavu jako samostatný odborný referent. Tam získal pracovní zkušenosti v oboru klimatologie a meteorologie. V té době si udělal malý doktorát RNDr. na UK v Praze a externě začal učit na katedře geografie Pedagogické fakulty Ostravské univerzity. V roce 1993 získal na UK kandidaturu věd (CSc.) v oboru regionální geografie, jež je ekvivalentem dnešního vědeckého doktorátu Ph.D. V roce 2004 pak obhájil na UK v Bratislavě habilitační práci na téma „Cestovní ruch a rekreace jako fenomény rozvoje regionu Beskydy“ a stal se docentem.

Od roku 1986 již trvale působil na katedře geografie tehdejší Pedagogické fakulty. V průběhu kariéry vysokoškolského pedagoga se specializoval zejména na regionální geografii Československa, Česka, na problematiku životního prostředí a krajiny, dále se dlouhodobě věnuje geografii cestovního ruchu, zejména českých, alpských a středoevropských regionů. Problematika cestovního ruchu není pro něj jen teoretickým předmětem. Dodnes je aktivním průvodcem cestovního ruchu, zejména ve středoevropských a alpských zemích. Taktéž vykonával lektorskou činnost při přípravě průvodců CK a na univerzitě třetího věku.

V rámci spolupráce se zahraničními partnerskými vysokými školami absolvoval přes 10 studijních pobytů, 5 přednáškových pobytů v rámci programu Erasmus, nejčastěji v Polsku. Také se podílel na vědeckovýzkumné činnosti, zaměřené na problematiku příhraničních regionů, v rámci spolupráce Ostravské univerzity se Slezskou univerzitou v Katovicích – Sosnovci a s Jagellonskou univerzitou v Krakově.

Doc. Jan Havrlant je platným pracovníkem katedry, kde se věnuje výuce uvedených oborů, vedení diplomových a doktorských prací a rovněž se podílel na řešení grantových výzkumných projektů v pohraničních regionech aj., např. „Transformace česko-slovensko-polské pohraniční oblasti cestovního ruchu Beskydy“, dále byl spoluřešitelem grantového projektu „Postavení pohraničí v regionálním rozvoji ČR se zřetelem k zapojení ČR do evropských struktur“, „Druhé bydlení v ČR“ a „Komplexní regionální marketing periferního rurálního regionu Jesenícko“ aj.

Kolega Jan Havrlant je od nástupu na katedru aktivním členem České geografické společnosti; od roku 2011 zastává funkci předsedy Moravskoslezské pobočky a člena Hlavního výboru. Jeho odborné zaměření charakterizuje cca stovka publikací. Je samostatným autorem monografie Transformace oblasti cestovního ruchu Beskydy a spoluautorem několika dalších knih, většinou věnovaných cestovnímu ruchu nebo českým a slovenským regionům, dále autorem či spoluautorem 10 studijních opor aj. studijních materiálů pro studenty

geografie na PřF OU, spoluautorem dvou učebnic geografie pro střední školy aj. (viz přehled vybraných publikací níže).

K významnému životnímu jubileu přejeme doc. Janu Havrlantovi mnoho sil v pedagogické činnosti, ve vedení studentů, studentských exkurzí atd. A k tomu ještě hodně úspěšných odprůvodcovaných zájezdů.

Monografie a kapitoly ve vědeckých monografiích:

- HAVRLANT, J. (2000): Beskydy – Transformace pohraniční oblasti cestovního ruchu, Spisy prací sv. č. 128/2000, Přírodovědecká fakulta, Ostravská univerzita, Ostrava, 126 s.
- HAVRLANT, J. (1995): Klimatické poměry. In: Kysuce a Kysučania – Kysucká encyklopédia. Příroda, Kysucké múzeum, Čadca, 88 s.
- HAVRLANT, J. (2004): Vývoj druhého bydlení v Beskydech. In: Fialová, D. a kol.: Regionální diferenciacie druhého bydlení v Česku. PřF UK v Praze, Praha, 286 s.
- HAVRLANT, J. (2009): Analýza příčin regionálních disparit v regionu Jesenicka ve vazbě na cestovní ruch. In: Rumpel, P.; Boruta, T.; Novák, D.: Analýza příčin regionálních disparit v modelovém regionu Jesenicko v kontextu teorie regionálního marketingu. Ostravská univerzita, Ostrava, s. 95–108.

Vybrané časopisecké a sborníkové články z posledních let:

- HAVRLANT, J. (1996): Rozvoj mezinárodního cestovního ruchu ve slezské části česko-polského pohraničí v 1. polovině 90. let. Časopis Těšínsko, 39, č. 4, s. 11–14.
- HAVRLANT, J. (1997): The Consequences of Coal Mining in the Natural Environment of the Karviná region. Acta Universitatis Carolinae/Geographica, 32, s. 71–78.
- HAVRLANT, J. (1999): Negative Influences of Coal Extraction in the Mining areas of the Karviná region. Moravian Geographical Reports, 7, č. 1, s. 56–60.
- HAVRLANT, J. (2001): The Beskydy Euroregion as an area of travel and recreation. Moravian Geographical Reports, 9, č. 2, s. 15–23.
- HAVRLANT, J. (2007): Změny ve druhém bydlení v rekreačních prostorech Beskyd. Zeszyty naukowe GWSH, 30, s. 74–91.
- HAVRLANT, J. (2010): Změny v hornictví a hornické krajiny Karvinska. Zpravodaj Hnědé uhlí, 10, č. 2, s. 32–38.
- HAVRLANT, J. (2010): Influence of the Recreational Potential and Soft Factors on Tourism in the Jeseníky Region. Moravian Geographical Reports, 18, č. 1, s. 23–37.
- HAVRLANT, J. (2010): Rozvoj a modernizace lyžařských rekreačních středisek v regionu severní Moravy a Slezska na příkladu turistické oblasti Beskydy – Valašsko. Geographia Cassoviensis, 4, č. 2, s. 8 s.
- HAVRLANT, J. (2011): Kierunki i bariery modernizacji ośrodków sportów zimowych w czeskim regionie turystycznym Beskidy. Prace geograficzne, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków, s. 77–93.
- HAVRLANT, J. (2008): Geografický výzkum cestovního ruchu v periferních oblastech regionu Severní Moravy a Slezska. Sborník z mezinárodní vědecké konference „Geografický výzkum v priestore a čase“, SGS a KGKE FPV Univerzity MB, Banská Bystrica, s. 131–144.
- HAVRLANT, J. (v tisku): Rekultivace krajiny v dobývacích prostorech Ostravsko-karvinských dolů. Časopis Těšínsko, 12 s.

Tadeusz Siwek

RNDr. Vladimír Herber, CSc. šedesátníkem

Je jím již od 20. října 2012. Narodil se v Opavě, kde také v letech 1959–1968 absolvoval základní devítiletou školu a v letech 1968–1972 Mendelovo gymnázium. Od r. 1972 do r. 1976 studoval odbornou geografii na Přírodovědecké

fakultě UJEP (dnes MU), úspěšně obhájil diplomovou práci „Podzemní odtok v povodí Svratky po Veverskou Bítýšku“. V r. 1977 získal titul doktor přírodních věd (RNDr.) z fyzické geografie za rigorózní práci „Zlepšení metod pro vyhodnocení příspěvku podzemní vody do říčního průtoku a proměnlivost příspěvku v čase a prostoru na povodí Svratky po Veverskou Bítýšku“. Pak se vydal do světa: v r. 1984 absolvoval kurz UNESCO: Training of Hydrologists of Higher and Secondary Qualification and Contemporary Problems of Scientific Hydrology. Následoval rok 1987, kdy se stal kandidátem věd (CSc.) fyzická geografie, kandidátská dizertační práce „Podzemní odtok a dlouhodobá prognóza jeho změn“. V r. 1995 úspěšně studoval v The Open University Milton Keynes/City University Bratislava kurz UZC 206 Environment a v r. 1997: Fortbildungseminar „Ökoschule-Projektunterricht – Projektmanagement“ (Bundesministerium für Unterricht und kulturelle Angelegenheiten, Vídeň, Rakousko).

Po celý svůj život pracuje na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně, nyní v Geografickém ústavu (dříve: katedra geografie), kde je od r. 2006 zástupcem ředitele Geografického ústavu pro pedagogickou činnost, od r. 2000 zástupcem vedoucího sekce věd o Zemi pro pedagogickou činnost, od r. 2009 lektorem Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty MU, 1979–2009 byl odborným asistentem Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty MU a v letech 1977–1979 asistentem katedry geografie.

Podívejme se na jeho pedagogickou činnost: vede přednášky, cvičení a semináře – Regionální fyzická geografie ČR, Geografické kurikulum, Vedení geografické výuky, Geografické projekty a cvičení, Přírodní hrozby a rizika v krajině online, ICT v geografickém vzdělávání, Seminář z FG, Regionální fyzická geografie Asie, Geografie Slovenska, Geografie světového oceánu, Multimédia v geografickém vzdělávání, Životní prostředí České republiky, Globální problémy lidstva, Základy geografie pro studenty FSS. Vytvořil tyto učebních texty: tištěné (Cvičení z hydrologie, Statistické metody v hydrologii, Maturita ze zeměpisu) a elektronické texty (více na www.herber.kvalitne.cz). Patří sem i jeho vedení bakalářských, diplomových, doktorských dizertačních prací, je školitelem doktorandů, členem komisí pro SZZ bakalářského, navazujícího magisterského a rigorózního studia.

V ohnisku jeho vědeckého zájmu jsou obecná, regionální a aplikovaná fyzická geografie, geografické vzdělávání a tvorba učebních textů, studium krajiny. Má za sebou úspěšné projekty FRVŠ: Multimediální online studijní opora předmětu Regionální geografie ČR v anglickém jazyce, Fyzická geografie České republiky – online testování, Přírodní a environmentální hazardy – online výuka, Hypertextová učební příručka pro výuku Regionální fyzické geografie Slovenska, Prohlubování praktické složky výuky studentů učitelského studia Přírodovědecké fakulty MU v Brně, Přírodní hrozby a rizika v krajině, Multimediální podpora výuky předmětu Geografie Světového oceánu, Inovace profilové přípravy učitelů přírodovědných předmětů pro střední školy, Hypertextová učební příručka pro výuku Krajinné ekologie. A přidejme ještě i Projekty OPVK: Modulární systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků JmK v přírodních vědách a informatice, Vzdělávání budoucích středoškolských

učitelů přírodních věd a informatiky. Nesmíme zapomenout na zapojení do řešení dalších projektů: UK-ERASMUS-TN – HEROdOTNET: Thematic Network for Geography Teaching and Training (hlavní koordinátor: K. Donert, Velká Británie), GA ČR Druhé bydlení v ČR a vztah k jiným formám cestovního ruchu (řešitel dr. Vágner, spoluřešitel doc. Hynek), Retz/Znojmo Austrian and Czech Borderland: searching for environmental security (ZEES; řešitel doc. Hynek) – projekt ASO – Austrian Science Research Liaison Offices. Významné jsou jeho univerzitní aktivity: člen Programové rady Univerzity třetího věku MU, Pedagogické komise děkana Přírodovědecké fakulty MU, Knihovni rady fakulty MU, člen několika řešitelských týmů rozvojových projektů MU.

V čem je ovšem v rámci české geografické obce zcela nedostižitelný, jsou pořadatelství výroční konference Sekce fyzické geografie České geografické společnosti (letos 30.), pořadatelství Letních geografických škol (letos 21.), editor 10 čísel Fyzickogeografického sborníku. Tyto jeho aktivity ční vysoko nad kýmkoliv, kdo je členem ČGS. Přidejme ještě členství a funkce ve vědeckých společnostech: Česká geografická společnost (ČGS) – člen Hlavního výboru a vedoucí Sekce fyzické geografie ČGS, International Association for Landscape Ecology, Česká asociace krajinné ekologie (CZ-IALE), člen redakční rady časopisu Informace ČGS. Završme tento úctyhodný seznam aktivit jeho mimouniverzitními aktivitami: člen oborové rady doktorského studijního programu „Obecné otázky geografie“ na Přírodovědecké fakultě UK v Praze, externí spolupráce s Nakladatelstvím ČGS, vydavatelstvím Stiefel Eurocart, oponent projektů GA ČR, OP VK, GA MU, VEGA.

Obdivuhodná je jeho precizní administrativní a organizační práce na ústavu, kde je doslova duší informačního systému – nejlepšího českého univerzitního IS – is.muni.cz. Proslulá je jeho důslednost v plnění úkolů a pro řadu z nás je tak spásou před průšvihy za jejich neplnění, ne nadarmo požívá přezdívky „policejní ředitel“, což je v jeho případě skutečné uznání. Naštěstí je stejně důsledný i v kontrole studentů, kteří takového učitele a administrátora potřebují jako sůl. Stále dělá hodně práce jak pro Geografický ústav, tak pro ČGS, ale nejvíce jej těší úspěšní absolventi Ústavu v praxi, kteří k němu mají vřelý vztah. S řadou z nich rozvíjí neformální inovační skupiny rozvíjející geografické vzdělávání. Nemine týden, kdy by s ním v jeho kanceláři v tomto směru nejednali. Je již i šťastným dědečkem a má radost, že se svou ženou Květou vychovali tři společensky úspěšné děti. Vladimíre, jen tak dál...

Alois Hynek

Prof. RNDr. Vladimír Ira, CSc. jubilující

25. októbra 1952 v českom meste Písek uzrel svetlo sveta Vladimír Ira. Dnes už ťažko s istotou určiť, či pri jeho kolíske stála bájna sudička, veštiaca osud. Ak by tam však stála, celkom iste by jej pozornosti neunikla výrazná červená niť, tiahnuca sa životom novorodenca. Tou niťou mám, samozrejme, na mysli geografiu. Zdôrazniť pritom treba nielen to, že geografia výrazne ovplyvnila životnú púť (dnes už profesora) Vladimíra Iru, ale predovšetkým azda to, že

on sám sa na formovaní a smerovaní geografického bádania aktívne a úspešne podieľal a stále podieľa. A veru, zďaleka nemožno tvrdiť, že by bol geografom „pro forma“. Naopak, čo i len neúplný prehľad jeho aktivít a úspechov na poli profesionálnej vedy nám odhaľuje profil človeka, ktorý je geografom srdcom i dušou.

Vysokoškolské štúdium zamerané na ekonomickú a regionálnu geografiu absolvoval v rokoch 1971–1976 na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Našťastie pre nás všetkých, geografia mu učarovala natoľko, že sa rozhodol spojiť s ňou i svoju budúcnosť. Na rovnakej fakulte preto nastúpil na postgraduálne štúdium a zdržal sa tu až do roku 1980. Následne relatívne krátko pôsobil v Československom stredisku pre životné prostredie v Bratislave, aby sa napokon od roku 1981 stal jeho „domovským“ pracoviskom Geografický ústav SAV. Už v počiatkoch svojej bohatej kariéry nadviazal plodnú spoluprácu s významnými osobnosťami najmä regionálnej geografie (napr. prof. Paulov), čo sa nepochybne spolupodieľalo na formovaní jeho pozitívneho vzťahu k syntetizujúcim prístupom, a to najmä z hľadiska citlivého, avšak nanajvýš erudovaného narábania s väzbou medzi človekom a jeho prostredím. Dôkazom toho je nielen jeho stále inšpirujúca dizertačná práca „Priestorový a ekonomický rozvoj Bratislavy a problémy jej životného prostredia“ (1984), ale predovšetkým nasledujúca profesionálna dráha.

U prof. Vladimíra Iru je túto dráhu možné bližšie charakterizovať z hľadiska viacerých oblastí zamerania. V každej z nich pritom dokázal byť až pozoruhodne úspešný. V oblasti výskumnej práce sa zväčša orientoval na už vyššie spomínanú problematiku vzťahu človek – prostredie, špecifickejšie vyjadrenú bádáním zameraným na témy ako napríklad trvalo udržateľný rozvoj, kvalita života alebo geografia času. Je na mieste podotknúť, že išlo často o témy, prinášajúce do „domáceho“ prostredia odbornej geografie toľko potrebné inovatívne myšlienky a prístupy. Napokon, (nielen) českým či slovenským geografom, ktorí sa uvedenej problematike venujú, je bezpochyby meno Vladimír Ira veľmi dobre známe. Určitú predstavu o výskumnej činnosti prof. Iru utvára aj dlhý zoznam domácich i zahraničných vedeckých projektov, ktorých sa zúčastnil ako spoluriešiteľ, v ostatných dvoch desaťročiach však väčšinou ako zodpovedný riešiteľ, či vedúci projektu.

Výskumná činnosť je úzko previazaná s činnosťou publikačnou. I na tomto poli sa oslávenec zjavne nemá za čo hanbiť. Ako hlavný autor, či aspoň ako spoluautor, figuruje pri vyše 200 odborných prácach, z ktorých 11 predstavujú vedecké monografie. Z vlastnej skúsenosti môžem potvrdiť, že tieto práce sú, nie náhodou, hojne citované. Prof. Ira však svoj čas a energiu dlhodobo venuje i publikačnej činnosti iných autorov. Ak čiastočne opomenieme len málo „viditeľnú“ prácu, pozostávajúcu napríklad z pripomienkovania či recenzovania odborných textov, je tu i aktívna činnosť v redakčných radách časopisov (napr. Životné prostredie, Folia Geographica, Acta Universitatis Palackianae Olomucensis Geographica, Geographical Bulletin a Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft). V Geografickom časopise a časopise Geographia Slovaca pôsobí v súčasnosti dokonca ako hlavný redaktor, resp. predseda redakčnej rady.

Že má čo povedať i vysvetliť a že je viac ako dosť toho, čo môže a dokáže iných naučiť, to dokazuje jubilant i v rámci svojej pedagogickej činnosti. V zozname inštitúcií, na ktorých v tomto smere pôsobil, sa objavuje jeho „alma mater“, Univerzita Komenského v Bratislave, Academia Istropolitana, Univerzita Palackého v Olomouci a ďalšie. Obrovský kus dobrej práce odviezol i pri vedení záverečných prác študentov a „vychoval“ i viacerých doktorov geografie, medzi ktorých mám tú česť patriť. Z hľadiska minulosti aj súčasnosti náležia do „portfólia“ prof. Iru i mnohé funkcie a členstvá vo vedeckých spoločnostiach. Spomeňme napríklad funkciu viceprezidenta Slovenskej geografickej spoločnosti pri SAV, alebo podpredsedu Spoločnosti pre trvalo udržateľný život v SR. Oslávenec je tiež členom Českej geografickej spoločnosti, Slovenskej asociácie Rímskeho klubu a mnohých ďalších organizácií, ako aj vedeckých kolégií a komisií SAV.

Dôkazom toho, že jeho širokospektrálne vedecké a pedagogické aktivity neunikajú pozornosti ostatných odborníkov, sú i viaceré medzinárodné a domáce ocenenia, ktoré mu boli udelené. Opäť len náhodne uvediem napríklad Pamätnú medailu Fakulty prírodných vied UKF v Nitre (Medaila udelená pri príležitosti 50. výročia založenia UKF v Nitre), Cenu SAV v oblasti spolupráce s vysokými školami SR (cena za vedeckovýskumné práce Atlas obyvateľstva Slovenska a Demogeografická analýza Slovenska), Cenu Slovenskej akadémie vied za vedecko-popularizačnú a vzdelávaciu činnosť udelenú kolektívu Geografického ústavu SAV za encyklopedické dielo Slovensko A–Ž, Ocenenie za aktívny, tvorivý prínos a podporu aktivít orientovaných na implementáciu trvalo udržateľného rozvoja na Slovensku, Svenska Institutet Gest Scholarship, Salzburg Seminar Fellowship alebo ocenenie Sustainable Rural Community Development (Session 353). Nielen slovenskú geografiu viackrát v tom najlepšom svetle reprezentoval i v médiách (z osobnej skúsenosti spomeniem napríklad vystúpenie v diskusnej relácii Slovenského rozhlasu).

Z predchádzajúcich riadkov by sa mohlo zdať, že ani neúplný výpočet aktivít a úspechov prof. Iru neberie konca. Nie je to však zdanie. Naopak, vyzerá to, že tento geograf zreje ako víno a takpovediac „ide ďalej“. Od roku 2006 zbral na svoje plecia zodpovednosť za vedenie Geografického ústavu SAV a stal sa jeho riaditeľom. Zodpovedné úlohy s týmto spojené v súčasnosti vykonáva už v rámci druhého funkčného obdobia. V ostatných rokoch taktiež úspešne získal i titul docenta (2007), resp. profesora (2011), v oboch prípadoch – ako inak – v odbore geografia (habilitácia i inaugurácia na Prešovskej univerzite v Prešove).

Stručný prehľad profilu prof. Iru, komplexného vedca, uzavrieme tým, čo napokon nepochybne robí osobnosť osobnosťou. Je to jeho „ľudská“ stránka. Vyzdvihnúť v tomto smere musím také aspekty úspechu jubilanta, ako je pokojná myseľ, zrelá úvaha, nepoddávanie sa irelevantným tlakom okolia či noblesné vystupovanie a vybraný spôsob komunikácie, vďaka ktorému sa mu v „kuloároch“ prezýva i „geograf-džentlmen“. Umyselne dodatočne v tejto súvislosti spomeniem jeho pôsobenie na Univerzite v Cambridge (1994–1995), kde sa podľa tých, ktorí ho bližšie poznajú, musel práve vďaka svojej povahe cítiť ako ryba vo vode.

Na záver už netreba mnoho slov. Vzdajme váženému šesťdesiatnikovi, profesorovi Vladimírovi Irovi, spoločný hold, zaželajme pevné zdravie a oslávme spolu s ním vstup do ďalších rokov jeho tvorivej a prospešnej činnosti.

Ivan Andráško

Oslavenkyně Marie Novotná

Začátkem roku 2013 se dožila významného životního jubilea naše milá kolegyně, paní RNDr. Marie Novotná, CSc. Celý svůj profesní život věnovala geografii a školství. Po studiích na gymnáziu ve Vimperku, Pedagogické fakultě v Plzni (učitelství matematika-zeměpis) a Přírodovědecké fakultě UK v Praze pracovala deset let jako učitelka základních škol v jižních Čechách. Později působila též v Ústavu krajinné ekologie ČSAV v Českých Budějovicích a ve Stavoprojektu České Budějovice.

Nejplodnější léta svého profesního života prožívá na katedře geografie Západočeské univerzity v Plzni. Její odbornou specializací je geografie venkova, geografie malé oblasti se zaměřením na venkovský prostor, hodnocení využití ploch, aplikace geografických informačních systémů v humánní a regionální geografii a využití geografických informačních systémů ve vzdělávání. Vědeckovýzkumné aktivity rozvíjí při řešení řady grantových úkolů tematicky zaměřených na problematiku pohraničí, druhého bydlení, amenitní migrace a využití geografických informačních systémů. Velmi významný je také její přínos pro rozvoj katedry geografie v Plzni, zejména v oblasti GIS technologií. Je průkopnicí vzdělávání v oblasti technologií GIS nejen na Západočeské univerzitě v Plzni, ale i v celé naší republice.

Všichni, kdo s Marií spolupracujeme, se vždy setkáváme se vstřícným lidským přístupem, se kterým dokáže nejen podpořit potřebné pracovní klima, ale také interpretovat poznatky získané výzkumem. Nedělá „vědu pro vědu“, ale vždy se ptá po vztahu výsledků k praxi. Ochotu a vstřícnost také projevuje v každodenní péči o studenty, kterým trpělivě předává zejména svoje praktické dovednosti ve využití GIS. Pokud platí, že nejnovější verze software ovládají mladí „ajtáči“, pak Maruška patří mezi nejmladší generaci, u které je každoroční „upgrade“ samozřejmostí.

Milé kolegyně přejeme z celého srdce hodně zdraví, spokojenosti a neutuchající pracovní elán. Věříme, že bude dále rozvíjet geografii, která se jí stala nejen prací, ale i koníčkem. Za katedru geografie Fakulty ekonomické ZČU v Plzni.

Alena Matušková, Jan Kopp

RNDr. Jaroslav Vávra, PhD. šedesátiletý

Nechce, abych napsal jeho hagiografii, odmítl mi cokoliv o sobě říci, s úsměvem sobě vlastním + mávnutím levou rukou (podle Bodieho, jemuž je podobný – tedy za mlada – z dvojice Bodie a Doyle, Profesionálové/The Professionals, TV series, šušká se, že ho měli jako náhradníka). Odkázal mne na prostorově blíže neidentifikovatelné „informační“ zdroje. Těžko mi pomůže slavná GA ČR, a i kdyby, tak tohle do RIV nedají, tak proč to psát? Není to s ním zase až tak beznadějně – má své <http://www.jaroslavvavra.com/>. A v Britských listech o sobě napsal: „Absolvoval PřF a FTVS UK v Praze (učitelství pro střední školy, aprobace tělesná výchova - zeměpis). Učil krátce na učňovské škole, učilišti, na nástavbovém studiu s cestovním ruchem. Dlouholeté zkušenosti (přes

dvacet let) má s výukou na gymnáziu (státním a církevním), s přípravou studentů gymnázia na maturitu ze zeměpisu a anglického jazyka. Aktivně používá angličtinu, kterou dříve vystudoval na FF MU Brno. Na FP TUL učí od roku 1999.“ A máme ho, no vlastně nemáme, blíže o něm ještě v S. Žižek: Nepochopitelný subjekt (v Hauserově překladu, LM, 2007). Ale psali o tom i jiní již před Žižkem, a teď Jarda ztratí úsměv a mávne pravicí, tentokrát podle Doyle, takový Nietzsche, Foucault, Deleuze... on totiž uznává spíše Heideggera, Relpha, Malpase. Přes rok byl vůči mně v Liberci rezistentní, zkusil si ode mne dost nedobrého, ale nakonec jsme se na vesmírné dráze sešli v pracovním modulu KGE FP TUL. Rádi se bavíme o filozofii, nikdo nás nevyrušuje a máme jistotu, že o tom nic neřekne, taky komu?

Nemá to být hagiografie, ale přidávám, že také ne hanopis. Jak se mezi těmito mezemi pohybovat? Obtížně. Jarda má totiž řadu vlastností, jež se do dnešní doby vůbec nehodí. K těm jeho nevhodným vlastnostem patří třeba slušnost – kam s ní dnes dojdete? Být neslušný je velká šance pro uplatnění v současné amnestii, což se jeho netýká právě kvůli té jeho slušnosti, zase je mimo. Nebo třeba taková drzost: když jsme se v Ostravě překřikovali a vyhrávali drzejší, hlučnější, tak co takový Jarda dělal? Seděl v koutě a slušně tiše mlčel, byť kolem něj šly dějiny České geografické společnosti. Přitom není hodný beránek, umí se ozvat, bez servítků, ale velice jemně, skoro jakoby darebáky hladil, což u něj jako trénovaného sportovce překvapí, málokdo na něj fyzicky má. Ale mocní s ním rádi cvičí a perfektně využívají jeho další nevhodné vlastnosti – dobře vychovaného gentlemana česko-anglického stříhu. Musím na něj něco vyzradit: když jsme byli na konferenci HERODOT/EUROGEO v Liverpoolu (2008), tak jsme byli jediní, kteří nezvolili exkurzi po liverpoolských historických památkách, na rozdíl od ostatních přítomných českých geografů. Jeli jsme po stopách, ano, je to kruté přiznání – The Beatles... Mlaskal, když průvodkyně pustila na Penny Lane stejnojmennou skladbu a ani se nedivil, že Strawberry Fields je malé zákoutí nedaleko, zatímco většina českých geografů i ne-geografů si myslí, že jde o jakési pole s jahodami, žádné tam nebylo.

Těch nevhodných vlastností je fakt moc, třeba jeho zmíněný kladný vztah k filozofii, se kterým si dobré jméno u českých geografů neudělá, geograf-filozof je totiž skoro nadávka. Copak on to neví, že geograf nefilozofuje, nýbrž geografizuje? Podívejte se na výsledky, jak jsou od filozofie daleko, a právem – co s láskou k moudrosti? Hlavní jsou granty, kolik grantů máš, tolikrát jsi geografem, a je to. Další věc – hodně čte. On neví, že má hodně psát, ne číst, ale psát, psát, psát. Tak jako padlo: učit se, učit se, učit se, tak i padlo: číst, číst, číst. On opravdu hodně čte, a musím na něj prozradit: z české geografie minimum, hlavně se bavíme o chytré geografii zvenku – US, UK atd. Tím také české geografie nenadchne. Ještě jedna strašná věc – je liberál, v dnešní době a liberál, on prostě neví, na které straně se dnes stojí – přece na té opačné než dříve. Spojuje to s citlivostí pro spravedlnost, chachacha, jak staromódní, snad spadl do českého národního obrození a myslí si, že by mohl publikovat u Krameria... Přitom ty anglicky psané knihy, nejen geografické, si kupuje ze svého (!), no kde on je, když katedrální geografické knihovny praskají ve švech? Zřejmě si hodně vydělává ve waldorfské škole, kde působí, a dokonce se mu tam

líbí, to už je tedy hodně silné kafe pohrdat definicemi pojmů, odmítat memorování, které je tak důležité – kde by byly počítače, kdyby neměly „memories“... Obdivuje Spalovou, ale ta se dnes stává velkou módou v českém geografickém vzdělávání, oni mu snadno vysvětlí, že ji chápe špatně, čili nechápe. Tak jako mu posuzovali text, o jehož tématu neměli ani páru, a celý rok ho drželi v napětí, zda to pustí do vydání či ne. Oni to s ním umějí, vědí, že je chytrý, ale ať si nemyslí, prostě se té neomalenosti ne a ne naučit. Hodně ví, ale co je mu to platné, když ho málo berou v úvahu. Přitom rozumí Hamplovi (má u něj Ph.D.) a umí jej aplikovat, rozumí i Reillyho modelu, což lze říci o pár lidech, třeba J. Maryášovi, ctí Haggetta, Christallera, ale hlavně jej zajímá „místo“ a jako jednoho z mála – kulturní i humanistická geografie. Tímhle si přece nemůže české geografie získat, zase je mimo.

Nevím, zda je v nějaké církvi, ale kdyby byl, tak za pár století by mohl být svatým (přece jen tedy hagiografie...). Dnes ani náhodou, doma prorokem není, není prostě geografický lobbista a naše kamarádství je pro něj těžké minus. A to je to nejhorší, co jej mohlo potkat, holt, když ho rodiče vychovali ke slušnosti a on ne a ne se jí zbavit. Ale všechno zlé pro něco dobré – odebírá za své, co já vím, *Annals of the Association of American Geographers*, stejně jako britský *Geography*. I v tomto je zase českou geografickou výjimkou, jako obvykle téměř ve všem. No řekněte, dá se o něm vlastně něco dobrého napsat, byť za pár set let bude svatým?

Alois Hynek